

The Department of Public Instruction, Bombay.

---

A MANUAL  
OF  
GUJARATI ETYMOLOGY.

COMPILED BY

RAO SAHEB MAHIPATRAM R. NILKANTH, C.I.E.,

GUJARATI TRANSLATOR, EDUCATIONAL DEPARTMENT.

---

FIFTH EDITION.—18,000 COPIES.

---

*(Registered for copy-right under the Government of India's  
Act XXV. of 1867.)*

---

Bombay:

GOVERNMENT CENTRAL BOOK DEPÔT.

---

1889.

(All Rights Reserved.)

Price Two Annas.

**BOMBAY:**

**PRINTED AT THE EDUCATION SOCIETY'S PRESS, BYCULLA.**

૩૭૧૪

મુંબઈ હલાકાનું સરકારી કેલબનીલાનું.

## વ્યુત્પત્તિપ્રકાશ.

રચનાર

રાવ સાહેબ મહીપતરામ રૂપરામ નીલકંઠ, સી. આઈ. ઇ.

ગૂજરાતી ટ્રાન્સલેટર, ંજ્યુકેશનલ ડીપાર્ટમેન્ટ.

પાંચમી આવૃત્તિ-૧૮,૦૦૦ પ્રત.

હિંદ સરકારનાં સને ૧૮૬૭ ના ૨૫ માં આક્ટપ્રમાણે આપુસ્તક નોંધાવ્યું છે.

મુંબઈ:

સરકારી મધ્યબુકડીપો.

સને ૧૮૮૧.

(આ પુસ્તકસંબંધી સર્વે હક સરકારે સ્વાધીન રાખેલ છે.)

કીમત બે આના.

**सुंदरिमा**

**एज्युकेशन सोसायटीना छापखानामां छाप्युं**

## प्रस्तावना.

केळवणी खाताना सर्वोपरी अधिकारीनी आज्ञाथी आ ग्रंथ जोड्योछे. निशाळोमां बहुधा खप लागे एवा, संस्कृतपरथी बनेला अपभ्रंश, गूजराती शब्दोनी तथा गूजराती भाषामां वपराता साधारण फारसी, अरबी, अने तेओपरथी थयेला शब्दोनी व्युत्पत्ति जणाववानो प्रयत्न आ ग्रंथमां कर्योछे. ए करवामां नीचे लखेलां पुस्तकोनी सहाय लीधीछे:—

वित्तनकृत संस्कृत-इंग्रजी कोष.

मोनियर विलियम्सकृत संस्कृत-इंग्रजी कोष.

” ” इंग्रजी-संस्कृत कोष.

गोन्डस्टकरकृत संस्कृत-इंग्रजी कोष.

वाचस्पत्यं.

मोल्सवर्थकृत मराठी-इंग्रजी कोष.

नीम्सकृत सान्वय (कम्पारेटिव) व्याकरण.

नर्मकोष.

प्रभाकरकृत अपभ्रष्टशब्दप्रकाश.

नवलरामकृत व्युत्पत्तिपाठ.

टेलर अने ब्रजलालकृत संस्कृत धातुकोष.

ब्रजलालकृत उत्सर्गमाला.

छोटालालकृत गूजराती शब्दमूलदर्शक कोष.

फार्ब्सकृत हिंदुस्थानी-इंग्रजी कोष.

शेक्सपीयरकृत ” ” ”

कान्झुलुगात अरबी-फारसी कोष.

मुनतख बुललुगात अरबी-फारसी कोष.

लुगाते सर्वरी अरबी-हिंदुस्थानी कोष.

शुद्ध संस्कृत शब्दो गूजरातीमां एटला बधा वपरायछे के तेओने दाखल करतां ग्रंथ बहु मोटो थई जाय, ए माटे तेओने उमेर्या नथी.

પુસ્તક શબ્દોની વ્યુત્પત્તિ જાહેર નથી માટે તેવા શબ્દો પણ આ પુસ્તકમાં લીધા નથી.

આ પુસ્તકમાં અટકલ ઉપર આધાર રાખ્યો નથી. જેમ બને તેમ કલ્પિત વ્યુત્પત્તિને વેગળી રાખવાને બહુ તજવીજ કરવામાં આવી છે. એકામ મારા એકલાથી યથાયોગ્ય બની શકે નહિ એવું માની ગૂજરાત ટ્રેનિંગ કાલેજના નીચે લેખેલા શિક્ષકોની જોડે અને ટ્રાન્સલેટરની ઓફિસના કામદારોની સાથે વિચાર અને ચર્ચા કરી ગ્રંથ તૈયાર કર્યો છે.

રા. રતનલાલ ત્ર્યંબકલાલ.

મુનશી અબદુલ્લા.

રા. હરીલાલ નાથલાલ.

રા. બલવંતરામ મહાદેવરામ.

રા. મુકુંદરામ નિત્યારામ, બી. એ.

શાસ્ત્રી મુલેશ્વર બાપુજી.

રા. પરમુલાલ ઉત્તમરામ.

રા. માણેકલાલ આશારામ.

પ્રથમ સ્વરૂપે બનાવી તેમાંના દરેક પાઠવિષે તથા ક્રિયાપદ અને તેઓપરથી થયેલા શબ્દો તથા પરચૂરણ શબ્દો વિષે એમની જોડે વિચાર કર્યો. એમ કરવામાં મને એમની તરફથી ઘણી મદદ મળી, અને ગ્રંથ સુધર્યો. પ્રગટ થયા પછી જે સ્વોડ, કે ઉમેરવાનું વાંચનારને તથા શીખવનારને જણાય, તે તેમણે કૃપા કરી ગ્રંથ રચનારને લખી જણાવવું. બીજી આવૃત્તિમાં તેપર ધ્યાન આપવામાં આવશે.

આ ચોપડીપરથી વ્યુત્પત્તિ શીખવવામાં પહેલા દશ પાઠ છે તે તો બીજા વિષયોના પાઠની પેઠે સમજાવવા અને ગોખાવવા, અને ત્યાર પછી ક્રિયાપદો અને તેપરથી થયેલા શબ્દો તથા પરચૂરણ શબ્દો છે તેઓમાંના જે વાંચનના પાઠમાં આવે તે તે વચ્ચે શીખવવા. આવૃત્તિ ૧ લી મસેમ્બર સન ૧૮૮૧.

## अनुक्रमणिका.

	पृष्ठ.
पाठ १ लो.—जोडायला शब्दो .....	१
„ २ जो.—एक जेवा देखाता शब्दो .....	२
„ ३ जो.—संस्कृत उपसर्ग—	
भाग १, स्वरादि .....	३
भाग २, व्यंजनादि .....	४
„ ४ थो.—फारसी उपसर्ग .....	५
„ ५ मो.—संस्कृत तथा गूजराती प्रत्यय .....	५
„ ६ ठो.—फारसी प्रत्यय .....	१०
„ ७ मो.—धातुपरथी शब्दोनं थवुं .....	११
„ ८ मो.—उत्सर्ग .....	१२
„ ९ मो.—वर्णविकार—	
स्वरविकार .....	१३
„ १० मो.—वर्णविकार—	
व्यंजनविकार .....	१४
क्रियापदो अने तेओपरथी थयेला शब्दो .....	१८
साधारण परचूरण शब्दो .....	४२

# વ્યુત્પત્તિશાસ્ત્ર.

## પાઠ ૧ લો—જોડાયલા શબ્દો.

કેટલાક શબ્દો જે કે વધારે નામ જોડાઈને થયાછે.

( ૧ ) એમાંના કેટલાકને છૂટા પાડીએ તો વચ્ચે 'અને' અથવા 'કે' આવે. ઉદાહરણ,—માબાપ, ધણીધણીઆણી, લેણદેણ, વાદવિવાદ, છાલ-ગોટલા, પાનસોપારી, રસરોટલી, રામલક્ષ્મણ, કૌરવપાંડવ, ઘાંચીમોંચી, દીકરોદીકરી, इत्यादि.

( ૨ ) એવાં કેટલાંક જોડાયલાં નામની વચ્ચે છઠ્ઠી વિભક્તિ અધ્યાહાર હોયછે. ઉદાહરણ,—ઘરધણી, હિંદુસ્તાન, અંગજાન, વિદ્યાશાળા, કુલદેવી, ગોપાલદાસ, ઉત્તરઅરુણપ્રકાશ, વિશ્વાસઘાત, इत्यादि.

( ૩ ) એમ જોડાયલાં કેટલાંક નામમાં બીજા શબ્દોનો અધ્યાહાર હોયછે. ઉદાહરણ,—દરિયામહેલ=દરિયાને કાંઠે બાંધેલો મહેલ. દહીંવડાં=દહીંમાં આથેલાં વડાં. ટાંકેરી=ટાંકની ચાસણી પાયલી કેરી. તર્ક-શક્તિ=તર્ક કરવાની શક્તિ. જલ્લકૂકડી=જલમાં વસનારી કૂકડી. મધ-માઘી=મધ બનાવનારી માઘી. વરરાજા=વર એજ રાજા એટલે રાજા જેવો બનેલો વર, इत्यादि.

( ૪ ) કેટલાંક નામને બીજું નામ માનને અથે, અડક બતાવવાને, સગાઈ દેખાડવાને, કે બીજા કારણસર જોડવામાં આવેછે. ઉદાહરણ,—કેશવરાય, વલ્લભરામ, ભીમદેવ, જગાભાઈ, ભાઝસાહેબ, રામજીપટેલ, મંગલપારેલ, રણછોડચોકશી, ગુલાબવડ, મોતીકાકા, મણીમામા, દાદા-ભાઈપારસી, મહમદમીઆ, ગવરીશંકરદીવાન, इत्यादि.

( ૫ ) કેટલાક શબ્દ વિશેષણ અને નામ જોડાઈને બનેછે. ઉદાહરણ,—ત્રાલચરિત્ર, મહાસાગર, સૂક્ષ્મદર્શકચંદ્ર, મદાંધ, સ્થિતિસ્થાપક, પાછલોપહોર, इत्यादि.



જોડાયલાં નામ વાંચનમાં આવે તે શિક્ષકે જુદાં પડાવી તેઓનો અર્થ, સંબંધ, વગેરે હોય તે તથા બીજાં ઉદાહરણ પૂછવાં.

### પાઠ ૨ જો.—એક જોવા દેખાતા શબ્દો.

( ૧ ) ઘણાક બોલમાં બે કે વધારે ભાગ હોયછે, પણ તેમાંનો દરેક ભાગ જુદો પડેલો એકલો વપરાતો નથી. ઉદાહરણ,—અજાણ્યો (અ+જાણ્યો), અપમાન (અપ+માન), કુકર્મ (કુ+કર્મ), બદચાલ (બદ+ચાલ) પરોપકાર (પર+ઉપકાર), સન્નારી (સ્ત્+નારી), બેશક (બે+શક) સુધારો (સુ+ધારો), દુર્ગુણ (દુર્+ગુણ), કજોડું (ક+જોડું), નિરાધાર (નિઃ+આધાર), વિજોગ (વિ+જોગ), પ્રયત્ન (પ્ર+યત્ન), અનાદિ (અન્+આદિ), અનુમત (અનુ+મત), અળઘટતું (અળ+ઘટતું), ચોપગાં (ચો+પગાં), સર્કર્મક (સ+કર્મ+ક), ગેરહૂજર (ગેર+હાજર), દૂધવાલો (દૂધ+વાલો), મામલતદાર (મામલત+દાર), મુખડું (મુખ+ડું), લાડકડી (લાડ+કડી), નિંદક (નિંદ+ક), આનંદી (આનંદ+ઈ), ધનવંત (ધન+વંત), સ્વચ્છતા (સ્વચ્છ+તા), બાળપણ (બાળ+પણ), મીઠાશ (મીઠ+આશ), ગુરુત્વ (ગુરુ+ત્વ), પ્રકાશિત (પ્રકાશ+ઇત), इत्यादि.

( ૨ ) જુદા પાડીને એકલા વાપરવામાં આવતા નથી એવા ભાગને \*ઉપસર્ગ કે પ્રત્યય કહેછે. શબ્દની પહેલો એટલે હોવે હાથે જોડવામાં આવેછે તે ઉપસર્ગ કહેવાયછે, અને શબ્દની પછી એટલે જમણે હાથે જોડવામાં આવેછે તે પ્રત્યય કહેવાયછે. ઉપલાં ઉદાહરણમાં અ, અપ, કુ, બદ, પર, સત્, બે, સુ, દુર્, ક, નિઃ, વિ, પ્ર, અન્, અનુ, અળ, ચો, સ, ગેર, એ ઉપસર્ગ છે; અને વાલો, દાર, ડું, કડી, ક, ઈ, વંત, તા, પણ આશ, ત્વ, ઇત, એ પ્રત્યય છે. ઘણાક ઉપસર્ગ અને પ્રત્યય સંસ્કૃત ભાષામાંથી આવેલાછે, અને કેટલાક ફારસી અને અરબી ભાષામાંના દાખલ થયા છે.

---

\*આમાંના અમુકનેજ સંસ્કૃતમાં ઉપસર્ગ કહેછે અને બાકીનાને આધ્ય કહેછે, પરંતુ ગૂજરાતીમાં એ ભેદ ન રાખતાં સર્વેને ઉપસર્ગ એ નામ આપ્યુંછે.

## संस्कृत उपसर्ग.

पाठ ३ जो.—भाग १ लो.

गूजरातीमां घणुं करीने वपराता मुख्य संस्कृत के संस्कृतपरधी थयेला उपसर्ग—

अ=नहि. उदाहरण,—अखूट=खूटे नहि तेवुं. अशक्य=थई न शके तेवुं. अक्षय=नाश वगारनुं. अयोग्य=योग्य नहि ते. अधीरुं=धीरज विनानुं. अमर=मरे नहि तेवुं, इत्यादि.

अण=नहि. उदाहरण,—अणसमजु=समजे नहि ते. अणघटतुं=घटे नहि ते. अणबनाव=बनाव नहि ते, इत्यादि.

अन्=नहि. शब्दनो पहेलो अक्षर स्वर होय तो 'अ' ने बदले 'अन्' आवेछे. उदाहरण,—अनन्त=अंत नहि एवुं. अनेक=एक नहि ते, एटले एकथी वधारे, घणा. अनास्था=आस्था नहि ते. अनादि=जेने आदि (आरंभ) नथी ते, इत्यादि.

अनु=साथे, मळतुं, पछी. उदाहरण,—अनुपान=साथे पीवानुं. अनुचर=पाछळ चालनार (सेवक). अनुसरवुं=मळतां आववुं, इत्यादि.

अन्तरुं=मध्ये, मांहे, वचमां. उदाहरण,—अन्तःपट=बाहिनी पट. अन्तर्धान=अंदर जता रहेवुं. अन्तर्गोल=मांहेथी गोल.

अति=बहुज. उदाहरण,—अतिनिद्रा=बहुज ऊंघ. अत्यंत=घणुंज. अतिलोभ=बहुज लोभ, इत्यादि.

अधि=उपर, वधारे, बहुज. उदाहरण,—अध्यक्ष=उपरी. अधिपति=उपरी राजा. अधिकारी=उपरी, इत्यादि.

अप=नीचुं, उतरतुं, नठारुं, ऊलटुं. उदाहरण,—अपमान=मानथी ऊलटुं ते. अपकारक=मातुं करनार. अपहरण=छीनवी लेवुं. अपभ्रंश=मूळ शब्दनुं अशुद्ध रूपान्तर थवुं. अपशुकन=नठारा शुकन. अपशब्द=नीचा शब्द, गाल, इत्यादि.

अव=नीचुं, नठारुं, ओछुं. उदाहरण,—अवगुण=नीचा के नठारा गुण. अवदशा=नठारी दशा. अवतरवुं=अव+तृ=नीचुं आववुं=जनमवुं. अवकृपा=ओछी कृपा. अवगति=नठारी गति, इत्यादि.

उप=पासे, नानुं. उदाहरण,—उपग्रह=मुख्य ग्रहनी आसपास फरनारो नानो ग्रह. उपनाम=मुख्य नामनी साथे बीजुं नाम. उपगुरु=बडा गुरुना साथ नीचेनो नानो गुरु. उपमंत्री=नानो मंत्री. उपनेत्र=आंखनी पासे राखवानां नेत्र=चश्मा. उपवन=नानुं वन=वाडी के बाग, इत्यादि.

### पाठ ३ जो.—भाग २ जो.

क=नठारुं. उदाहरण,—कपूत, कजात, कजोड, कछोरु, इत्यादि.

कु=नठारुं. कुभारजा=नठारी स्त्री. कुबोध=नठारो बोध. कुकर्म=नठारुं काम, इत्यादि.

दुर्=नठारुं, अघरुं, ओछुं. एनुं रूप कोई ठेकाणे दुष् थायछे. उदाहरण,—दुर्गुण; दुर्लभ एटले मळवुं अघरुं ते; दुराचरण; दुर्गंध; दुर्बल; दुर्जन; दुष्काल (दुकाळ); दुष्कर्म, इत्यादि.

निर्, निष्=नाहि, विना. उदाहरण,—निर्दय, निर्धन, निराश, निर्मळ, निर्जीव, निष्फल, निष्कपट, इत्यादि.

पर=बीजो, बीजानो, पारकुं. परदेश, परधर्म, पराधीन, परकाया, परलोक, इत्यादि.

परि=चारो मेर, घणुंज, पूर्ण. उदाहरण,—परिमिति, परीक्षा, परिपूर्ण, परिपक्व, परिश्रम, इत्यादि.

प्र=आगळ, बहार, मोटुं. उदाहरण,—प्रख्यात, प्रमुख, प्रदर्शन प्रफुलित, प्रबळ, प्रदेश, प्रयत्न, प्रारंभ, प्रवृत्ति, प्रदीप्त, इत्यादि.

प्रति=ऊलटुं, पाछुं, के सामुं, दरेक. उदाहरण,—प्रतिपक्षी, प्रतिवादी, प्रत्युत्तर, प्रतिबिंब, प्रतिदिन, प्रतिवर्ष, इत्यादि.

वि=विशेष, गयेलुं के नथी, जुदुं के बहारनुं. बदलायलुं. उदाहरण,—विजय, विज्ञान, विभाग, विराग, विधवा (वि+धव एटले धणी) जेनो धणी मरी गयेलोछे ते, विफल, विदेही, विस्मृति, विदेश, विखरुं, विजाति, विजोग, विकार, विकृति, विचित्र, इत्यादि.

स=साथे, सरखुं. उदाहरण,—सकुटुंब, सकर्मक, सगुण, सजाति, इत्यादि.

सम् के सं=साथे, पूर्ण. उदाहरण,—समक्ष, समर्थ, समर्पण, संताप, संरक्षण, संबंध, संगम, इत्यादि.

સહ=સાથે. ઉદાહરણ, —સહવાસ, સહગમન, इत्यादि.

સુ (દૂંકું રૂપ સ)=સારું. ઉદાહરણ, —સુકૃત, સુબુદ્ધિ, સુકીર્તિ, સુવંશ, સુરૂપ કે સરૂપ (સુ + રૂપ) એટલે સારું રૂપ, સપૂત, સપાત્ર સઠેકાળું, સરસ (સુ + રસ) =સારો રસ, इत्यादि.

સ્વ=પોતાનું. ઉદાહરણ, —સ્વદેશ, સ્વજાતિ, સ્વધામ, સ્વભાષા, इत्यादि.

### પાઠ ૪ થો.—ફારસી ઉપસર્ગ.

કમ=ઓછું, થોડું, નઠારું. ઉદાહરણ, —કમઅકલ=ઓછી અકલ, કમજોર=થોડા જોરવાળો, કમચલત=ભાગ્યહીન, કમનસીબ, इत्यादि.

ગેર=વિના, નહિ. ઉદાહરણ, ગેરફાયદે=ફાયદાવિના, ગેરહા-જર=હાજર નહિ, ગેરવાજબી=વાજબી નહિ, इत्यादि.

બદ=ખોટું, નઠારું, उ०, —બદચાલ=નઠારી ચાલ, બદફેલ =નઠારું કામ, બદબો=નઠારો વાસ, इत्यादि.

બે=વિના, નઠારું. उ०, —બેશરમ=શરમવિનાનો, બેહદ=હદ-વિનાનું, બેહાલ=નઠારા હાલ, બેઅદબ=સમ્મતાવિનાનો, इत्यादि.

ના=નહિ. ઉદાહરણ, —નાદાન=ઢાહ્યો નહિ, નાશુશ, નાહક, નાલાયક, નાદાર, इत्यादि.

## સંસ્કૃત તથા ગૂજરાતી પ્રત્યય\*.

### પાઠ ૫ મો.—ભાગ ૧લો.

સ્વરાદ્ય પ્રત્યય લગાડતાં મૂળ શબ્દનો અંત્ય અકાર અને જાતિદર્શક પ્રત્યય ઝૂડી જાયછે.

\* પ્રત્યેક ઉપસર્ગની અર્થ ટૂંકામાં લખ્યાછે તેમ પ્રત્યેક પ્રત્યયનો અર્થ ટૂંકામાં જણાવી શકાય તેવું નથી, પરંતુ તેઓનાં ભાવાર્થ સંક્ષેપમાં જણાવી શકાય.

અક. કરનાર.

અળ.

અળી.

અળું.

અળી.

અત.

} નામ કરેછે.

નામ તથા કૃદંત કરેછે.

અતર. નામ કરેછે.

આઈ. નામ કરેછે.

આડ. વિશેષણ કરેછે.

આટ. } નામ કરેછે.

આટો. }

આડ. ક્રિયાપદનો પ્રેરક મેદ કરેછે.

अक. उदाहरण,—रक्ष+अक=रक्षक एटले रक्षण करनार. पाल+अक=पालक एटले पाळणार.

अण. उदाहरण,—छांट+अण=छांटण. गोठव+अण=गोठवण. जम+अण=जमण, इत्यादि.

आण. } नाम करेछे.  
आणी.

आमण. नाम करेछे.

आमणो-णी-णुं. विशेषण करेछे.

आरो-री-रुं. नाम करेछे, कोईकमां विशेषण करेछे.

आल-लु-ळ-लुं. विशेषण करेछे,

आप. आसार्थमां प्रेरक भेदनो प्रत्यय छे.

आश. नाम करेछे.

ई ( सं. इन्-ईं ). विशेषण करेछे.

ईओ, के इयो. नाम तथा विशेषण करेछे.

इएल, इक, इको. विशेषण करेछे.

इतो-ती-तुं. कृदंत विशेषण करेछे.

इलो-ली-लुं. विशेषण करेछे.

ईश. भविष्यकालनो प्रत्यय.

उ. नाम तथा विशेषण करेछे.

क. नाम करेछे.

कणो. विशेषण करेछे.

कार=करनार.

को, की, कुं. विशेषण करेछे.

गर-रो-री-रुं=करनार, नाम तथा विशेषण करेछे.

गारो.-करनार.

गालो. मोसम बतावेछे.

डो, डी, डुं. जाति तथा लघुतादर्शक प्रत्यय.

ता. } =पणुं.  
त्व.

पण, पणुं. नाम करेछे.

नार-री-रुं=करनार. नाम करेछे.

मय, मान, मंत. विशेषण करेछे.

मो. अनुक्रममां संख्यानुं स्थान बतावनार प्रत्यय.

यो. भूतकालनो प्रत्यय.

वट=पणुं.

वटी=राखनार. कंकावटी=कंकु जेमां रहेछे ते. माथावटी=माथा उपर लूग-डानो जे भाग रही डाघ पडेछे ते.

वटो=कबजो, बहार जवुं.

वंत, वान. विशेषण करेछे.

वाल. सं. पाल=पालन करवुं.

वालो-ली-लुं. विशेषण करेछे.

वो, वुं. वो काई विशेषणपणुं बतावतो नथी. वुं कियापद करेछे.

लो. लघुतादर्शक प्रत्यय.

लो, ली, लुं. संस्कृतपरधी गूजराती थये-ला शब्दोने लागेलो विशेषणनो प्रत्यय.

## फारसी.

. = पणुं.

खानुं=टेकाणुं.

खार.=करनार.

गर. } =करनार.  
गार.

गीर.=लेनार, जीतनार, जोनार.

ची.=राखनारो.

दान.=राखवानी—मूकवानी जग्या.

दार.=वालो.

मंद.=वालो. विशेषण करेछे.

बाज.=करनार.

वान.=वालो. विशेषण करेछे.

वार.=वालो.

अणी. उदाहरण,—बळग+अणी=बळगणी. वांझ+अणी=वांझणी.  
एम कापणी, शीवणी, मापणी, इत्यादि.

अणुं. उदाहरण,—कूटणुं, भरणुं, धरणुं, दळणुं, रांधणुं, विंधणुं,  
वलोणुं\*, वगोणुं\*, इत्यादि.

अणो. उदाहरण,—वींजणो. विशेषण नरजातिमां णो, नारीजातिमां  
णी, अने नान्यतरजातिमां णुं थायछे. उदाहरण,—धावणो, धावणी,  
धावणुं, इत्यादि.

अत. उदाहरण,—जमत, रमत, बेसत, वधत, गमत, इत्यादि.

जेने छेडे ओ होय तेनो ओ कहाडी नांखी उव करी प्रत्यय जोडवो.  
इ के ई होय तो तेनी अने प्रत्ययनी वचमां य अने उ के ऊ होय तो व  
जोडवो. जेमके 'जो' नुं जुवत, 'पी' नुं पीमत, अने, 'सू' नुं सूवत.

अतर. उदाहरण,—भणतर, पणतर, जणतर, वणतर, कळतर, इत्यादि.

अन. उदाहरण,—अंजन, मंजन, बंधन, वांचन, वचन, भजन, इत्यादि.

आई. उदाहरण,—लखाई, चोखाई, मोटाई, वडाई, शेठाई, चतुराई,  
मीठाई, घडाई, इत्यादि.

आउ. उदाहरण,—चडाउ, वगडाउ, उडाउ, इत्यादि.

आट. „ लपलपाट, सराट, फरसाट, सणसणाट, गडगडाट, गभ-  
राट, वणाट, चळकाट, वळवळाट, कलकलाट, इत्यादि.

आटो. „ बूमाटो, गपाटो, झपाटो, इत्यादि.

आड. „ जमाड, रमाड, चखाड †, इत्यादि.

आण. „ कलकलाण, नीचाण, ऊंचाण, वेचाण, इत्यादि.

आणी. „ भटाणी, शेठाणी, कहाणी, लहाणी, देराणी, जेठाणी,  
इत्यादि.

क्रियापदमां क्रियानाथ प्रमाणे आणी, आणो, आणुं थायछे;  
ने विशेषण पण तेना विशेष्यनी जाति प्रमाणे  
थायछे. उदाहरण, छपाणो, छपाणी, छपाणुं, उपलाणो  
देश.

\* ए शब्दोमांथी अंत्यनो व जतो रहेछे.

† ए शब्दनुं प्रेरक भेदना नियमप्रमाणे रूपांतर थयुं.

आमण. उदाहरण,—लखामण, रंधामण, अकळामण, गभरामण, शीखा-  
मण, इत्यादि.

आमणो, आमणी, आमणुं. उ०,—डरामणो, डरामणी, डरामणुं, इत्यादि.  
आरो, आरी, आरुं. उ०, गळीआरो, गळीआरी, गळीआरुं, रंगारो,  
रंगारी, सहीआरो-री-रुं, पाणीआरुं, मल्लीआरुं,  
इत्यादि.

आल, आलु, आळ, आळु. उ०,—दया + आल के आलु = दयाल के दयालु.

( संस्कृत लनो गूजरातीमां घणे ठेकाणे  
ळ थायछे ). करुणाल, करुणालु, मा-  
याळु, वाचाल, वटाल, जीवाल, लोही-  
आळ, रेताल. गूजराती शब्दोमां वालो,  
वाली, वालुं प्रत्ययोमांना वनो अ थई  
आळो, आळी, आळुं थायछे. उदा-  
हरण,—घीआळो, घीआळी, घीआळुं,  
रुपाळो, रुपाळी, रुपाळुं, पंखाळो, पं-  
खाळी, पंखाळुं, इत्यादि.

आव. उदाहरण,—लखाव, बोलाव, इत्यादि.

आश. ,, नरमाश, चीकाश, तीखाश, खटाश, मीठाश, इत्यादि.

### पाठ ५ मो—भाग २ जो.

ई (सं० इन् उपरथी). उदाहरण,—सुखी, दुःखी, वादी, अधिकारी, इत्यादि.

ई. उदाहरण,—मुखी. घणांक विशेषणने नारीजातिनुं रूप ई प्रत्यय  
लगाडवाथी थायछे. उ०,—पोची, राती, मीठी,  
गळी, मोळी, लांबी, लाडकी, लीली, इ०.

इयोअथवाईओ. उ०,—पातळियो, बरोबरीओ, कापडियो, सळीओ, इत्यादि.

इयेल. उदाहरण,—अडियेल, गुणियेल.

इक. " —वार्षिक, मासिक, धार्मिक, इत्यादि.

ईको. " —मणीको, शेरीको.

ईतो, ईती, ईतुं. उ०,—जाणीतो, जाणीती, जाणीतुं, मानीतो-ती-तुं, इ०.

ईलो, ईली, ईलुं. उ०,—हठीलो, हठीली, हठीलुं, नसीलो, रसीलो, इ०.

ईश\*. उदाहरण,—जईश, रखीश, खमईश, लावीश, इत्यादि.

उ. ,, हितेच्छु, विश्वासु, उताह, खड्डु, इत्यादि.

ओ. ,, कलाइघडो, वडनगरो. ए नरजाहिर शक प्रत्यय छे.

क. ,, ठंडक, बेठक, थानक, इत्यादि.

कणौ. ,, लडकणो, बोलकणो, मारकणो, इत्यादि.

कार. ,, मंथकार, चित्रकार, इत्यादि.

को,की,कुं. ,, लाडको, लाडकी, लाडकुं, इत्यादि.

गर, गरो, गरी, गरूं. उदा०—चूडगर, कारीगर (कार्यकर), कह्यागरो, कह्यागरी, कह्यागरूं, काजगरो, काजगरी, काजगरूं.

गारो. उदाहरण,—कामणगारो,

गाळो. ,, लग्नगाळो, केरीगाळो, अंवागाळो.

डो,डी,डुं. ,, बापडो, बापडी, बापडुं, भायडो, बायडी, गामडुं, इत्यादि.

ता. ,, नम्रता, योग्यता, स्थिरता, दीनता, इत्यादि.

त्व. ,, दासत्व, पुरुषत्व, गुरुत्व, इत्यादि.

पणुं, पण. ,, मोटापणुं, मोटपण, घरडापणुं, घडपण, डहापण, नानपण, अदेखापणुं, सगपण, इत्यादि.

नार, नारो, नारी, नारूं. उदा०,—लखनार, लखनारो, लखनारी, लखनारूं, पाळनार, जनार, बेचनार, इत्यादि.

मय. उदाहरण,—आनंदमय, जळमय, प्रकाशमय, इत्यादि.

मान. ,, बुद्धिमान, श्रीमान, शोभायमान, इत्यादि.

मंत. ,, बुद्धिमंत, श्रीमंत, इत्यादि.

मो. ,, पांचमो, सातमो, इत्यादि.

यो. ,, भूख्यो, तरइयो, इत्यादि.

वट. ,, वहीवट, घरवट, साचवट, नाणावट, इत्यादि.

वटी. ,, माथवटी, कंकावटी, नाणावटी, वहाणवटी, इत्यादि.

वटो. ,, भोगवटो, देशवटो, इत्यादि.

वंत. ,, धनवंत, दयावंत, इत्यादि.

\* काळना प्रत्यय व्याकरण शीखवामां सविस्तर समजाववा. आ पुस्तकमां ते बधा नोध्या नथी. जाति, वचन, विभक्ति, कृदंत वगैरे व्याकरणना विषयोना प्रत्यय पण ते विषयो शीखवती वेळा व्याकरणपरथी देखाउवा.



न. उदाहरण,—धनवान, बळवान, विद्वान, इत्यादि.

ळ. „ रखवाळ, कोटवाळ, इत्यादि.

ळो. ली, लुं. उदा०,—दूधवाळो, दूधवाळी, दूधवाळुं, टोपीवाळो, बोरवाळी, इत्यादि.

ो, वुं. उदाहरण.—लाडुवो, छोडवो, इत्यादि. जवुं, खवुं, इ०.

जे. „ पाटलो, खाटलो, इत्यादि.

जे, ली, लु. उदा०—आंधळो, आंधळी, आंधळुं, पांगळो, इत्यादि.

ए उपरांत एवा बीजा प्रत्यय पण कोई कोई शब्दोमां आवेछे.

### पाठ ६ हो.—फारसी प्रत्यय.

. उदाहरण,—दीवानी, गरमी, बहादुरी, साहेबी, फोजदारी, जहां-गीरी\*, गुलामी, खबरदारी, इत्यादि.

वानुं. „ दवाखानुं, केदखानुं, तोपखानुं, कारखानुं, इत्यादि.

वोरं. „ पतराजीखोर, हरामखोर, हलालखोर, मस्तीखोर, इत्यादि.

र. „ जादुगर, नगीनगर, इत्यादि.

ार. „ मददगार, जूलमगार, गुनेगार, परहेजगार, इत्यादि.

ोर. „ जहांगीर, तमासगीर, दिलगीर, इत्यादि.

ी. „ खजानची, मसालची, बबरची, तबलची, इत्यादि.

न. „ कलमदान, पानदान, पीकदान†, मच्छरदान, चा-दान, गुलाबदान, इत्यादि.

ार „ मामलतदार, मजमुदार, छडीदार, जमीदार, इत्यादि.

द. „ अकलमंद, दोलतमंद, इत्यादि.

ज. „ दगाबाज, कसरतबाज, इत्यादि.

न. „ महेरवान.

र. „ उमेदवार, तपसीलवार, इत्यादि.

\* गीरी प्रत्यय केटलाक शब्दोने लगाडेछे, परंतु ते फारसीमां नथी, तोपण केट-लाक लोक बोलेछे. जेमके देसाइगीरी, आफताबगीरी, गुलामगीरी.

† ए शब्दोमां ई प्रत्यय उमेरी पानदानी, गुलाबदानी, बगेरे बोलवानी रुढी डी गईछे.



## પાઠ ૮ મો.—ઉત્સર્ગ.

સંસ્કૃત ભાષાપરથી પ્રથમ પ્રાકૃત ભાષા ઉત્પન્ન થઈ અને પ્રાકૃતપરથી ગૂજરાતી ભાષા બનીછે. આ બંને વિકાર થતાં સંસ્કૃત શબ્દોમાંના કેટલાક અક્ષર મૂકી દેવામાં આવ્યાછે, કેટલાક અક્ષર બદલાઈ ગયાછે, તથા વીજા ફેરફાર પણ થયાછે તેને ઉત્સર્ગ કહેછે. ઉદાહરણ,—

સંસ્કૃત.	પ્રાકૃત.	ગૂજરાતી.
કુંભકાર:	કુંભારો.	કુંભાર.
લોહકાર:	લોહારો.	લોહાર, લુહાર, લવાર.
મનુષ્ય:	માણૂસો.	માણસ.
નિબક:	નિબઘો.	લીંબડો.
મયા સૂત્રં ઉત્કીલિતં.	મદ સૂત્રં ઉક્કીલિતં.	મેં સૂતર ઝુકેલ્યું.
સુપુત્ર: લિખતિ.	સુપુત્તો લિખઈ.	સપૂત લખેછે.
વંક.	વંકું.	વાંકું.
શ્મશ્રુ.	મંસૂ.	મૂછ.
અક્ષિ*.	અંલિખ.	આંલ્ય, આંલ.
મંક્ષણં.	મંલ્લખણં.	માંલણ.
અશ્રુ.	અંસુ.	આંસુ.
કર્મ.	કમ્મ.	કામ.
અદા.	અઝ્જ.	આજ.
દર્ભ:	ડમ્મો.	દામ.
નૃત્ય.	નચ્ચં.	નાચ.
વાદાં.	વઝ્જું.	વાજું.
સત્ય.	સચ્ચ.	સાચ.
માર્ગતિ.	મગ્ગાદ.	માગે.
ચત્વારિ.	ચત્તારિ.	ચાર.
પક્કં.	પક્કં.	પાકું.

\* જે સંસ્કૃત શબ્દને છેડે હ કે ફે ન હોય તેના ગૂજરાતી અપભ્રંશમાં કોઈક યકાર બોલાયછે. ઉદાહરણ,—અક્ષિનું આંલ્ય, માલિનીનું માલળ્ય, શુદ્ધીનું સૂંચ, વગેરે. એ પ્રમાણે આજી ગૂજરાતમાં બોલાયછે, સૂરત મહાલમાં બોલાતું નથી, પરંતુ જે મૂળ સંસ્કૃત શબ્દોને છેડે હ કે ફે ન હોય તેના ગૂજરાતી અપભ્રંશમાં યકાર બોલવો એ જોઈ છે.

## વર્ણવિકાર.

### પાઠ ૧ મો. સ્વરવિકાર.

#### ભાગ ૧ લો.

ઘણુંકરીને સંસ્કૃત શબ્દમાંના જોડાક્ષરમાંનો એક અક્ષર જતાં તેની આગલો સ્વર દીર્ઘ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.
ગલ્લઃ	ગાલ.	મલ્લઃ	માલો.
નમ્લઃ	નામો.	બિલ્લઃ	બીલું.
કજ્જલં.	કાજલ.	સિદ્ધં.	સીધું.
હલ્લતિ.	હાલે.	ચિક્કણં.	ચીકણું
બાષ્પ.	બાફ.	દુર્બલઃ	દૂબલો.
કુબ્જક.	કૂબડો.	ચક્રં.	ચાક.
બિમ્બ.	બીબું.	દુર્ગ્ધં.	દૂધ.
હડું.	હાડ.	અંગુષ્ઠઃ	અંગૂઠો.
કર્કટી.	કાકડી.	શબ્દ.	સાદ.
હટ્ટ.	હાટ.	છલ્લી.	છાલ્ય, છાલં.
સપ્ત.	સાત.	નક્રં.	નાક.
શર્કરા.	સાકર.	ચર્વણં.	ચાવણું.

#### પાઠ ૧ મો.—ભાગ ૨ જો.

ઘળાક સંસ્કૃત શબ્દોમાંના ઋનો ગૂજરાતીમાં ઇ, કે ઊ, કે અ, કે ઓ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સંસ્કૃત.	ગૂજરાતી.	સંસ્કૃત.	ગૂજરાતી.
શૃગાલઃ	શિયાલ.	ઘૃતં.	ઘી.
શૃંગક.	સીંગડું.	ગૃધ્ર.	ગીધ.
દૃષ્ટં.	દીઠું.	અમૃતં.	અમી.

संस्कृत.	गूजराती.	संस्कृत.	गूजराती.
वृश्चिकः	वींछी.	शृंगाटं.	सींगोडुं.
वृद्धः	बुद्धो.	पृष्ठं.	पूतुं.
पृच्छ.	पूछ.	शृणोति.	सुणे.
शृंगार.	शणगार.	मृत्यु.	मोत.

व्यंजनमां भळ्या विनानो ऋ होय तो तेनो रि के रू थायछे.

सं०	गू०	सं०	गू०
ऋद्धिः.	रिद्धि.	ऋक्षः.	रीछ.
ऋषि.	रुषि.	ऋतु.	रुतु.

केटलाक संस्कृत शब्दोमांनो ऐनो ए अने औनो ओ गूजरातीमां थायछे.

सं०	गू०	सं०	गू०
वैरं.	वेर.	भैरवः	भेरव.
सैन्यं.	सेन.	वैदिकः	वेदियो.
गैरिकं.	गेरु.	एकैकं.	एकेक.
यौवनं.	जोवन.	गौरवं.	गोरव.
औषधं.	ओसड.	सौराष्ट्रः	सोरठ.
दौहित्रः	दोहीतरो.	गौरमृत्तिका.	गोरमटी.
कौपीनं.	कोपीन.	चौरः	चोर.

पाठ १० मो. व्यंजनविकार.

भाग १ लो.

घणाक संस्कृत शब्दोमांनो कोई व्यंजनो गूजरातीमां लोप थायछे.

उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
छगणं.	छाणुं.	भांडागारं.	भंडार.
रजनी.	रेणी.	वचनं.	वेण.
रचितं.	रच्युं.	हरति.	हरे.
सूत्रधार.	सूतार.	गवाहार.	गवार.
भिक्षाहारी.	भीखारी.		

केटलाक शब्दोमां कनो ख, के ग, के ड थायछे. उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
कील:	खीलो.	कीलक:	खीलडो.
शकटी.	शगडी.	काक:	काक, कागडो.
मूक:	मूगो.	कर्मणकार:	कामणगारो.
कर्मकर:	कामगरो.	कार्यकर:	काजगरो.
सकलं.	सगळुं.	शाक:	साग.
कसति.	खसे.	कूटं.	खोटुं.
कोण:	खूणो.	बक:	बग.

### पाठ १० मो.—भाग २ जो.

केटलेक ठेकाणे ख, घ, थ, ध अने भनौ ह थायछे.—

नखर: उपरथी नोहोर, नरेहेणी. सखी=सही. लेखक:=लहीओ.  
मघ=मेह. माघ:=माह. प्राघुण:=प्राहुणो ने तेपरथी परोणो. कथ-  
यति=कहे. कोथ:=कोह. कुथ्यति=कौहे. मथितं=मही. बधू=बहू.  
बधिर:=बहेरो. दधि=दही. वेध:=वेह. मधुक:=महुडो. साधुकार:=सा.  
हुकार. गोधूम=गहुं. अधुना=अहुणा=हमणा. शोभते=सोहे. लाभ:=लाह-  
वो. आभीर:=आहीर. नाभिका=नाहिडी. निभाळ्यते=निहाळे.

केटलाक संस्कृत शब्दोमांनो थनो तथा स्थनो ठ थायछे. उदा०,—

सं०	गू०	सं०	गू०	सं०	गू०
ग्रंथ:	गंठो.	ग्रंथी.	गांछ्य, गांठ.	स्थग:	ठग.
उत्थापनं.	ऊठवुं.	एकस्थं.	एकठुं.	स्थानं.	ठाम.

केटलाकमां टनो ड थायछे. उदाहरण,—

सं०	गू०	सं०	गू०
घट:	घडो.	खट:	खड.
खटी.	खडी.	कर्पट.	कपडुं.
बटुक:	बडुओ.	कच्छटिका.	काछडी.
राटि.	राड्य.	वाटी.	वाडी.
वट:	वड.	पर्पट.	पापड.
शाटि.	साडी.	जटा.	जड.

કેટલાકમાં ઠનો ઢ, ઢનો લ કે ળ અને તનો ઢ થાયછે. ઉદા.,—

સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.
પઠતિ.	પંદ.	તહામા:	તહાવ.	ગુહ:	ગોહ.
પ્રતિપત્.	પહવો.	મૃત.	મહું.	પ્રતિત:	પહ્યો.

### પાઠ ૧૦ મો.—ભાગ ૩ જો.

કોઈમાંના નનો લ થાયછે. ઉદાહરણ,—

નિમ્બ: = લીંબડો. નીલં = લીલું. નીલી = લીલ્ય, કે લીલ. નિમ્બુ = લીંબુ.

ઘનાંકમાં નનો ણ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.
નયનં.	નેણ.	ધાના.	ધાણા.	ધાના.	ધાણી.
સ્થાનં.	થાણું.	કાઠિનં.	કાઠિણ.	કર્તનં.	કાતણું.
ધમની.	ધમણ (ણ્ય).	ફાલ્ગુન.	ફાગણ.	લંઘનં.	લાંઘણ.
માલિની.	માલણ (ણ્ય).	ઝનં.	ઝણું.	ઘ્વનિ.	ઘ્વાણ.
ઈંધનં.	ઈંધણું.	બંધનં.	બાંધણં.	દોહની.	દોહણી.
જમનં.	જમણ.	ચાલની.	ચાયણી.	વામન:	વામણો.

રને ણ જોડાયા હોય તો બન્ને જઈ ન થાયછે. ઉદાહરણ,—

ચૂર્ણ: = ચૂનો. પર્ણ = પાન. સુવર્ણ = સોનું. કર્ણ: = કાન.

પનો વ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.	સં.	ગૂ.
કૂપ:	કૂવો.	ગોપાલ:	ગોવાળ.	દીપ:	દીવો.
મંહપ:	માંહવો.	સપાદ્.	સવા.	તાપ:	તાવ.
સર્ષપ:	સરસવ.	વિરૂપ:	વરવો.	વપતિ.	વાવે.

કેટલાક શબ્દોમાં પનો ફ કે વ થાયછે. ઉદા.,—પરૂષં = ફરસું. પનસ: = ફણસ. પાટયતિ = ફાટે. પરશુ = ફરસી. પાશ: = ફાંસી. કચ્છપ: = કાચવો.

\* વિસર્ગનો ગૂજરાતીમાં ઓ થયેલો ઘણે ઠેકાણે જોવામાં આવેછે.

## પાઠ ૧૦ થો.—ભાગ ૪ થો.

યનો જ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં०	ગૂં	સં०	ગૂં	સં०	ગૂં
યશઃ	જસ.	યમ.	જમ.	યાતિ.	જાય.
યવઃ	જવ.	યજમાન.	જજમાન.	યુદ્ધ.	જુદ્ધ.
યાત્રા.	જાત્રા.	યાનં.	જાન.	યવાસઃ	જવાસો.
યોગ.	જોગ.	યત્ન.	જતન.	યુક્તા.	જૂ.
ધાર્યા.	ધારજા.	ધ્રાત્રીયઃ	ધત્રીજો.	ધાર્યા.	ધારજા.

કેટલાક શબ્દોમાં રનો લ કે લ થાયછે. ઉદાહરણ,—

હરિદ્રા=હલદર. રૂક્ષં=લૂચું. દરિદ્રી=દલદરી.

ક્ષનો અને ષનો સ થાયછે. ઉદાહરણ,—

સં०	ગૂં	સં०	ગૂં	સં०	ગૂં	સં०	ગૂં
શંઙઃ, ષંઙઃ	સાંઙ.	વંશઃ	વાંસો.	શશકઃ	સસલો.	કોષ.	કોસ.
શૂર્પકં.	મૂપડું.	શુંઠી.	સૂંઠ(સૂંઘ્ય).	શ્વશ્રૂ.	સાસૃ.	શ્વશુર.	સસરો.
પાર્શ્વ.	પાસું.	દશ.	દસ.	દંશ.	ડાંસ.		
શ્વાશુરં.	સાસરું.	શાલિ.	સાલ્ય.	પૌષ.	પોમ.		
વિષમં.	વસમું.	મનુષ્યઃ	માણસ.	વર્ષ.	વરસ.		
પુષતિ.	પોસે.						

હ નો ઘ, અને ક્ષનો ળ, છ, અને જ થાયછે. ઉદાહરણ,—સિંહ=સિંઘ.  
 સંહારઃ=સંધારો. દાહઃ=ડાઘો. સુલક્ષણઃ=સલળ્વણો. લાક્ષ=લાળ્વ.  
 દ્રાક્ષા=દ્રાળ્વ. પક્ષી=પંળ્વી. કુક્ષિ=કૂળ્વ. રક્ષા=રાળ્વ. ઋક્ષ=રીંછ.  
 ક્ષૂરઃ=છૂરો. ક્ષીણં=ક્ષીણું. ક્ષરતિ=ક્ષરે. તીક્ષ્ણ=તીળ્ણું. ક્ષમા=ક્ષમા.  
 ક્ષાર=ક્ષાર. પ્રેક્ષિતં=પેળ્ણું. કક્ષા=કાળ્વ. અવલક્ષિતં=ઓલળ્ણું.  
 લિક્ષા=લીંળ્વ. ગવાક્ષકઃ=ગોળ્વલો, इत्यादि.

સંસ્કૃત શબ્દો ગુર્જર થતાં આ અને બીજા ઘળા વિકાર પામેછે.



## क्रियापदો અને તેઓपरથી થયેલા શબ્દો.

વાંચનના તથા બીજા પાઠોમાં ક્રિયાપદાદિક શબ્દો આવે તેમાંના જે આમાં હોય તેઓની વ્યુત્પત્તિ શીલ્પવી.

ગૂંચારાની મૂલ્ય.	સંસ્કૃત શાસ્ત્ર કે શબ્દ.	ક્રિયાપદ.	નામ.	વિશેષણ.
અકલા.	અકલિત.	અકલાવું, અકલાયો, અકલાઈ, અકલાયું.	અકલામણ, અકલ વિ-કલ.	અકલ, અકલિત, અકલો-લી-લું.
અજવાલ.	ઉજ્જ્વલ.	અજવાલું.	અજવાલું, અજવાલિયું.	અજવાલી. [અડિયલ.
અડ.	અડ્=અડવું, સામા થવું.	અડવું, અડાડવું.	અડાલી, આડ.	આડો, આડી, અડવાણું,
અડક.	લાગ્યા રહેવું.	અડકવું, અડકાડવું, અડકાવું.	અડકાવ.	અડકાયલું, હત્યાદિ. [૬૦.
અથડ.	અર્=જવું, અથડાવું.	અથડવું, અથડવું.	અથડામણ, અથડિયાં.	અથડાયલું, અથડાયલી,
અંધાર.	અંધ=અંધાળા થવું.	અંધારવું.	અંધારું, અંધારી, અંધારાં, અંધારિયું, અંધેર.	અંધારી, અંધેર, અંધારેલો, ૬૦.
અફાલ.	આ + સ્માલ્=આસ્માલ્=પછાડવું.	અફાલવું, અફાલું.	અફલાટ.	અફાલેલું-લી-લો.
અમડા.	પ્રંશ, અપ્રશંસા=વગડવું.	અમડાવું, અમડાડું.	અમડછેટ, અમડછેટ.	અમડાયલું-લી-લો.
આંક.	અંક્=ચિન્હ કરવું.	આંકવું.	આંકણી.	આંકેલું, ૬૦ (૭ મો પાઠ જુઓ).
આચર.	ચર્=જવું, ચાલવું.	આચરવું.	આચરણ, આચાર, આચાર્ય.	આચરેલો-લી-લું.

आंज.	अंज्=आंजवुं, चोप- डवुं.	आंजवुं (७ मा पाठमां जुओ). आंजण.	आंजेलुं, इ०
आण.	नी=लईजवुं + आ (आनय्)=आणवुं.	आणवुं.	आणेलो-ली-लुं.
आथम.	अस्त=आथमेलुं.	आथमवुं.	आथमणुं, आथमणी-णो.
आथर.	आस्तरण=पाथरणुं.	आथरवुं.	आथरेलुं, इ०
आप.	अर्पयति, अर्पण.	आपवुं, अपावुं.	आपेल, अपायलुं-ली-लो, आलेलुं.
आव.	आ + या=आववुं.	आववुं.	आवतुं-ती-तो.
इच्छ.	इष्=इच्छवुं.	इच्छवुं.	इच्छित, इच्छेलुं-लो-ली.
उजव.	वर्ज्=तजवुं.	उजववुं.	उजवेलुं, इ०
उतर.	अव + वृ=उतरवुं.	उतरवुं, उतराववुं, उतारवुं.	उतरतुं-ती-तो.
उकल, उकेल.	उत्कलन=छूटुं करवुं.	उकलवुं, उकेलवुं.	उकेलेलो-ली-लुं, उक- लेलो-ली-लुं.
उखड, उखेड.	उत् + खन्=उखडवुं.	उखडवुं, उखेडवुं.	उखेडेलो-ली-लुं, उखे- डेलो-ली-लुं.
उग.	उत् + गम्=उगवुं.	उगवुं, उगाडवुं.	उगमणुं, उगेलो, इ०

મૂં મૂં	સં. ધા. કે. ટાંટ.	ક્રિયાપદ.	નામ.	વિશેષણ.
અઘડ.	ઉત્ + ઘટ્ = અઘડવું.	અઘડવું, અઘાડવું.	અઘાડ.	અઘાડેલો-લી-લું, અઘડું.
અઘરા.	ઘ્રહ્ = લેવું. ઉદ્ઘ્રહણ.	અઘરાવવું.	અઘરાણું, અઘરાત, અઘરાણી, અઘરાવનાર.	અઘરાવેલું-લો-લી, ૬૦
અંચક.	ઉચ્ચં, ઉચ્ચીકૃત = અંચ-કેલું.	અંચ-કેલું, અંચકાવવું.	અંચાઈ, અંચાણ, ઉચ્ચાલન, અંચકનાર.	અંચકેલો-લી-લું, અંચક.
અછાર.	ઉત્ + શ્રી = ઉછી = ઉછેરવું.	ઉછેરવું, અછારવું.	અછાર, અછેર.	અછેરેલું-લી-લી, ૬૦
અછલ.	ઉત્ + ચલ્ = અછલવું.	અછલવું, અછાલવું.	અછાલો, અછાલણી.	અછાલેલું-લી-લી, ૬૦
અંજ.	અંજ્ = અંજવું.	અંજવું, અંજાવવું.	અંજણી.	અંજેલું-લી-લો, અંજાવેલો-લી-લું.
અઠ.	ઉત્ + સ્થા = અઠવું.	અઠવું, અઠાવવું, અઠાડવું.	અઠાવ, અઠામણું, અઠાવણી.	અઠેલો-લી-લું. અઠાવેલો-લી-લું.
અઢ.	ઉત્ + ઢી = અઢવું.	અઢવું, અઢાડવું, અઢાવવું.	અઢાડ, અઢણ.	અઢેલ, અઢાડ, ૬૦
અધાર.	ઉત્ + ધૃ = અધારવું.	અધારવું, અધારવું.	અધારો, અધારિયો.	અધારેલો-લી-લું, અધાર.
અપજ.	ઉપ + જન્ = અપજવું.	અપજવું, અપજાવવું.	અપજ.	અપજેલું-લી-લો, અપજાવેલું-લી-લો.

ऊपड.	उत् + पत् = ऊपडवुं.	ऊपडवु, ऊपडावुं, ऊपाडवुं.	ऊपडामणी, ऊपाड, ऊ- पाडो.	ऊपडेलुं-ली-लो, ऊपडोवुं- ली-लो, ऊपडेलुं-ली-लो.
ऊमेर.	उत् + मिल् = ऊमेरुं.	ऊमेरुं, ऊमेरावुं.	ऊमेरो, ऊमेरण, ऊमेरणी.	ऊमेरुं-ली-लो, इ०.
ओसंका.	आसंका = संदेह.	ओसंकावुं.	ओसंक.	ओसंकायेलुं, इ०
ओळख.	उत् + लोक् = ओळखवुं.	ओळखवुं, ओळखावुं.	ओळखाण, ओळख.	ओळखीतो-ती-तुं, ओळ- खेलो, इत्यादि.
ओळंग.	उत् + लंघ् = उलंघ् = ओळंगवुं.	ओळंगवुं, ओळंगावुं.	उलंघन, ओळंगनार.	ओळंगेलुं. इ०
कचड.	कच् = बांधवुं, कचडवुं.	कचडवुं.	कचकच, कचारियुं. कच- वाट, कचुंवर, कचडा-	कचडायेलुं, इ०
कचर.	दबावुं, कचरुं, क- किट्टाव = कटावुं.	कचरुं, कचरावुं. कटावुं.	कचडी, कचवाण. काट, कटा.	कचरायेलुं, इ० कटायेलुं, कटाणो-णी-णुं.
कर.	कृ = करुं. (७ मो पाठ जुओ).			
कल्प.	कृप् = कल्पना करी.	कल्पवुं, कल्पावुं.	कल्पना.	कल्पेलुं, इ०
कस.	कश् = कसवुं.	कसवुं.	कस, कसोटी.	कसेलुं, कसायेलुं, इ०
केह.	कथ् = केहवुं. [ जवुं.]	केहवुं, केहवडावुं.	केहण, केहवत, कहाणी.	केहेलुं, इ०,
कळ.	कल् = कळवुं (समजी	कळवुं, कळावुं.	कळतर ( अनाजनुं ).	कळेलुं, इ०

गू० मू०	सं० धा० के श०	क्रियापद.	नाम.	वर्धोषण.
कांप.	कांपुं=कांपवुं.	कांपवुं, कांपवुं.	कांप, कांपारो, कांप.[कूट.	कांपिलुं, इ०
कूट.	कूटुं=कूटवुं.	कूटवुं, कूटाववुं.	कूटणी, कूटणुं, कूटाकूट,	कूटेलुं, कूटियुं, इ०
कूद.	कूदुं=कूदवुं.	कूदवुं, कूदाववुं.	कूदको, कूदकारो, कूदनार.	कूदेलुं, इ०
कोह.	कुय्=कोहवुं.	कोहवुं, कोहीजवुं, कोहवराववुं.	कोह, कोहवाण, कोहवाट.	कोह्यो, कोहेलुं, इ०
खण.	खन्=खणवुं, खोदवुं.	खणवुं.	खाण, खाडो, खाडी, खं- डेर, खनिज, खापण, खाई, अखात.	खणेलुं-लो-ली.
खम.	क्षम्=क्षमा करवी.	खमवुं.	खमा.	खमती, खमातुं, इ०
खा.	खाट्=खावुं.	खावुं, खवाडवुं.	खाजुं, खाणुं, खाज, खावानुं.	खावरुं, खाधेलुं, खाधेल, इ०
खांड.	खंड्=भागवुं.	खांडवुं, खंडाववुं.	खांडणी, खंड, खंडन, खां- ड, खांडुं, खोड, खंडणी.	अखंड, अखंडित, खंडिया, खांडुं, इ०
खीज.	खिद्=खीजवुं.	खीजवुं, खीजववुं.	खीज.	खीजाळ, खीजेलुं, इ०
खेड.	कृष्=खेडवुं, क्षेत्र.	खेडवुं.	खेडाण, खेड, खेडु, खेडुत, खेती, खेतर, खातर.	खेडेलुं, इ०
खेल.	खेल्=खेलवुं.	खेलवुं, खेलाववुं.	खेल, खेलाडी.	खेलेलुं इ० [ती-चुं.
खोडा.	खोड्=खोडावुं.	खोडावुं.	खोड, खापण.	खोडो, खोडी-डुं, खोडातो-

गण.	गण्=गणवुं.	गणवुं, गणावुं.	गणतरी, गणतर, गणोत, गणित.	गणायलुं, गण्यो, इ०
गळ.	गळ्=गळवुं.	गळवुं, गाळवुं.	गळती, गळणी, गयणुं, गळुं, गाळो, गाळणार.	गोळेलुं-ली-लो, गोळेलुं-ली [ -लो.
गा.	गौ=गावुं.	गावुं, गवाडवुं, गवडावुं.	गायन, गाणुं, गवैयो, गा- नार, गीत.	गायलुं, इ०
गाज.	गर्ज=गाजवुं.	गाजवुं, गजावुं.	गाजवीज, गर्जना.	गाजेलो-ली-लुं, गजोवेलो, इ०
गांठ.	गंथ्=गांठवुं.	गांठवुं.	गांठ, गांठो, गांठण, गंठीओ, गांठणी, गांठीआं, गांसडी. गुंथण, गुंथणी. गोखणी.	गांठेलुं, इ०
गुंथ.	गुंथ्=गुंथवुं.	गुंथवुं, गुंथावुं.		गुंथेलुं, इत्यादि.
गोख.	घोष्=गोखवुं.	गोखवुं, गोखावुं.		गोखणियुं, गोखेलुं, इ०
घट.	घट्=लायक थंउं.	घटवुं.		घटतुं, घटारत.
घड.	घट्=घडवुं.	घडवुं, घडावुं, घडावुं.	घाट, घडामण, घडाई, घडतर, घडो.	घडेलुं, घाटीलुं, इ०
घवड.	घृष्=घसवुं.	घवडवुं.	घवडाट.	घवडेलुं, इत्यादि.

सं०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
घृष्ट = घसवुं.	घसवुं, घसावुं, घसडवुं.	घसारो, घ्रीसो, घासीओ,	घसीओ, घसीटीओ, घसीयुं,
घुट् = घुटावुं.	घुटवुं, घुटावुं.	घसरको.	इ०
घोल्ल = घोळवुं.	घोल्लवुं, घोळावुं.	घुंटो, घुंटी, घुंटण.	घुंटेलुं, इ०
चकास् = चकचकुं.	चकचकुं.	चकचकाट.	चकचकित.
चड के चढ.	[=चणे.] चि = चणवुं. चिनोति चणवुं, चणावुं. चपट = चपटुं. चमल्कार.	चडवुं, चडावुं, चढवुं, इ० चडाई, चडती, चडण, चडाव, चडाचडी. चणतर. चपडीओ, चापडो, चपटी. चमक, चमकळी, चम- काट, चमकारो, चम- कार.	चडतुं-सीतो, चडीआतुं, चडाउ, चडेल्. चणेल, इ० चपटुं, चपट. चमकेलुं, इ०
चर = जनुं, खावुं.	चरवुं, चरावुं, चारवुं.	चराई, चरामणी, चारो.	चरेलुं, इ०
चाख = चाखवुं.	चाखवुं, चखाडवुं.	चाखनार.	चाखेलुं, इ०
चाल् = चालवुं.	चालवुं, चालावुं, चलवुं.	चाल, चलण, चालाकी, चाली, चालो.	चालु, चलणी, चाललुं, चालाक, चल, अचळ.
चाव = चाववुं.	चाववुं, चवावुं, चवडावुं.	चवेगुं, चावणिगां, चवैयां.	चवडुं, चिव्वड, चिम्यड.

चाळ.	चल्=जवुं.	चाळवुं, चळावुं, चाळवुं.	चारणी, चाळवणी, चा- ळण, चायणो.	चाळेलुं, इ०
चीकटा.	चिक्कण=चीकणुं.	चीकटावुं.	चीकट, चीकणाई, ची- कणाश, चीक्राश.	चीकटुं, चीकटायलुं, चीकणुं.
चीतर.	चित्र=चीतरवुं.	चीतरवुं, चीतरावुं.	चीतारो, चीतरामण, चि- त्रो, चीतार, चित्तो, चीतणियो.	चीतरेलुं, इ०
चीर.	चीर्ण=चीरिलुं.	चीरवुं, चीरावुं.	चीर, चीरी, चीरो, ची- राडो, चीराई.	चीरिलुं, इ०
चूस.	चूस=चूसवुं.	चूसवुं, चूसावुं.	चसक, चसक्रो.	चीसो, चूस्त, चूसेलुं, इ०
चेत.	चित्=विचार करवो.	चेतवुं, चेतवुं, चेतावुं.	चेतना, चेतवणी.	चेतलुं, ओंचितुं, इ०
चोर.	चुर=चोरवुं.	चोरवुं, चोरावुं.	चोर, चोरी, चोराई.	चोडुं, चोरियुं, चोरिलुं.
छण.	छिद्=कापवुं.	छणवुं, छणवुं, छणावुं.	छणनार.	छणेलुं, छणवेलुं, इ०
छांव.	छद्=ढांकवुं.	छावुं, छावरवुं, छावावुं.	छावण, छावणी, छाजली, छाज, छापरुं, छडुं, छात, छाया, छांयडो.	छायलुं, छावायलुं, इ०
छींक.	छींका=छींक.	छींकवुं.	छींक, छींकणी.	छींकेलुं, इ०
छीन	छिद=कापवुं.	छीनवुं.	छोन, छीनी, छीणी, छेणी.	छीनेलुं, इ०



गु० म०	सं० धा० के श०	क्रियापद.	नाम.	विशेषण.
छूट.	छुट्=कापवुं, जुटुं क-	छूटवुं.	छूटको, छूट, छुटी, छूटा- पणुं, छूटकारो.	छूटलुं, छूटेलुं, इ०
छूंद.	झुट्=छूंदवुं.	छूंदवुं, छूंदावुं.	छूंदो, छूंदणुं, छूंदणी, छूंदणां.	छूंदेलुं, इ०
छेद.	छिट्=कापवुं.	छेदवुं, छेदावुं.	छींडुं, छींड़ी, छेद.	छेदेलुं, इ०
छोड.	छुट्=कापवुं, जुटुं क-	छोडवुं, छोडावुं, छोडववुं. रवुं.	छोडनार, छोडवनार, रणछोड.	छोडेलुं, इ०
जगाड.	जागरय्=जगाडवुं.	जगाडवुं, जगाववुं.	जागरण, उजागरो, जा- गरुती.	जागत के जागरुत.
जड.	जट्=जडवुं.	जडवुं, जडाववुं.	जड, जटा, जटियां, ज- डियो, जडियां.	जडभो, जडो, जडाव, जाडुं, इ०
जण.	जन्=जणवुं.	जणवुं, जणाववुं.	जणतर, जणती.	जणेलुं, जण्यो, इ०
जनम.	जन्=जनमवुं.	जनमवुं.	जनम, जनमारो.	जनमेलुं, इ०
जम.	जम्=खावुं.	जमवुं, जमाडवुं.	जमण, जमणवार.	जमनारुं-री-रो, इ०
जा.	या=जवुं.	जवुं, जावुं.	जान, जात्रा.	जानारुं, गयेलुं, इ०
जाग.	जागृ=जागवुं.	जागवुं.	जागरण.	जागृत, इ० (जगाड जुभो.)
जाच.	याच्=मागवुं.	याचवुं.	जाचना, जाचक.	जाचेलुं.

જાણ.	જાણવું.	જાણવું, જાણવું.	જાણ, જાણવું.	જાણીતું, જાણેલું, ૬૦
જીત.	જિ=જીતવું.	જીતવું, જીતાડવું.	જીત, જય, વિજિયા, જે-જે, જૈન.	જીતેલું, ૬૦
જીવ.	જીવ્=જીવવું.	જીવવું, જીવાડવું.	જીવાઈ, જીવ, જીવન.	જીવતું, જીવાલ, ૬૦
જોડ.	જુદ, જુડ=જોડવું.	જોડવું, જોડાવું.	જોડો, જોડો, જોડ, જોડ-ડકું, જોડ, જોડ-કળા, જોડી, જોડું, જોડણી, જોડીઓ, જોડવાં, જોરૂ.	જોડેલું, ૬૦
જોતર.	યુજ્=જોડવું.	જોતરવું, જોતરાવું.	જોતર, જોતરું.	જોતરેલું, ૬૦
ઘર.	ઘૃ=ઘરવું.	ઘરવું, ઘારવું, ઘરપવું.	ઘરણ, ઘરો, ઘરમર, ઘર-મરિયું, ઘારો, ઘારી.	ઘરતું, ઘરેલું, ૬૦
ઘાલ.	ઘાલા=ઘાલ.	ઘાલવું, ઘાલાવવું.	ઘાલણ, ઘાલ, ઘાલો.	ઘાલેલું, ૬૦
ટાક.	ટક, ટંક=ટાંકવું.	ટાંકવું, ટંકાવવું, ટાંચવું.	ટાંકણું, ટાંકણી, ટાંક-લી, ટાંકો, ટાંકી, ટાંકું, ટાંચણી, ટાંચ, ટાંચણ, ટંકાર, ટં-કારો.	ટાંકેલું, ૬૦

ग० म०	सं० भा० के अ०	क्रियापद.	नाम.	विक्षेपण.
ठग.	स्यग्=ठगवुं.	ठगवुं, ठगवुं.	ठग, ठगई, ठगवेडा, ठगारो.	ठगरुं, ठगेलो, इ०
ठणक.	ठणक्कार=ठणकारो.	ठणकवुं, ठणकारवुं.	ठणक, ठणको, ठणकारो.	ठणकवुं, इ०
ठर.	स्थिर=ठूढ.	ठरवुं, ठराववुं, ठारवुं.	ठराव, ठरीठाम, ठेर, ठार.	ठरल, इ०
डंख.	दंख=डंखवुं.	डंखवुं.	डांस, डंख.	डंखेलुं, इ०
डर.	दर=नीवुं.	डरवुं, डराववुं.	डर.	डरामणुं, डरकण, डरकुं, इ०
डोल.	दुल्=डोलवुं.	डोलवुं, डोलावुं.	डोलां, चगडोळं, हिंडोळा, डोली.	डोलवुं, इ०
ढूँड.	ढूँडू=ढूँडवुं.	ढूँडवुं, ढूँडावुं.	ढूँडनार.	ढूँडेलुं, इ०
तज.	त्यज्=तजवुं.	तजवुं, तजवुं.	तजनार, त्याग.	तजेलुं, इ०
तप.	तप्=तपवुं.	तपवुं, तापवुं, तपाववुं.	ताप, तापणी, तपेलुं, तबो, तावडी, तावडो, तबेयो, तवी, तापोडीभां, ताव, तावणी, तमण, तवण.	तपेलुं-लो-ली, तालो, ताव-रखुं.
तर, तार.	तृ=तरवुं.	तरवुं, तारवुं, तराववुं.	तारण, तारो (तरवामां कु-शळ), तरनार, तारनार, तरापो, तारपो.	तरवुं, इ०
तळ.	तालित=तळेळुं.	तळवुं, तळावुं.	तळनार.	तळेळुं, इ०

ताणवुं.	तन्=ताणवुं.	ताणवुं, तणावुं.	ताण, तोणा, ताणियो, ताणेलुं-ली-लो. ताणाताण, तांत, ता- णो, तांतणो.
तूट.	तूट्=तोडवुं.	तूटवुं, तूटवुं.	तूटक, इ०
तोड.	तूट्=तोडवुं, तूट्(प्रेरक).	तोडवुं, तोडावुं.	तोडेलुं, इ०
तोळ.	तुल्=तोळवुं.	तोळवुं, तोळावुं.	तोळेलुं, इ०
थाप.	स्था=स्थापवुं, प्रेरक.	थापवुं, यपावुं.	थापण, थाप, थापो, थापना, थानक, थाणुं, थाळी.
थोभ.	स्तंभ्=थोभवुं.	थोभवुं, थोभावुं.	थोभेलुं, इ०
दंड.	दंड्=दंडवुं.	दंडवुं, दंडावुं.	दंड, दांडी, दांडीओ, दांड. दंडेल, दांडीओ.
दव.	डप्=दाववुं.	दाववुं, दवावुं.	दाव, दवाण, दवाण. दवेलुं, इ०
दळ.	दल्=भागवुं, दळवुं.	दळवुं, दळावुं.	दळामण-णी, दळनार. दळेलुं, इ०
दाझ.	दह्=बळवुं.	दाझवुं, दझाडवुं.	दाझ, डाम, दाझणुं. दाझेलुं, दाझेल.
दीप.	दीप्=दीपवुं.	दीपवुं, दीपावुं.	दीवो, दीवी, दीवेट, दी- दीपावडुं, दीपेलुं. वाळी, दीविल.
दे.	दा=आपवुं.	देवुं, देवडाववुं, देवाडवुं, देवराववुं.	देण, देवड, देणदार, देवेलुं, इ०
दोड, द्रोड.	दु=दोडवुं.	दोडवुं, द्रोडवुं, दोडावुं.	देवाळुं, देवाळीओ, देवुं. दोड, दोडादोड. दोडेलुं, दोडतो-तीनुं.

गू मू०

से० भा० के आ०

क्रियापद.

नीम.

विशेषण.

धम.

धमा=धमवुं.

धमवुं, धमाववुं.

धमण, धमनार, धमधमाट. धमेलुं, इ०

धर.

धृ=पकडवुं.

धरवुं.

धरनार, धर, धरती, धरित्री. धरेलुं, इ०

[ धारा.

धार.

धृ=धारवुं.

धारवुं.

धारणा, धारो, धारण, धार, धारेलुं, इ०

धाव.

धे=धाववुं.

धाववुं, धवडाववुं.

धाव, धावण.

धीक.

धिक्=धीकवुं.

धीकवुं, धीकाववुं.

धीकडी.

धीकेलुं, इ०

धूज, धूज.

धूर=धूजवुं.

धूजवुं, धूजाववुं.

धूजारो.

धूजेलो, इ०

धूण.

धूर=धूणवुं.

धूणवुं, धूणाववुं.

धूणनार.

धूणेलो, इ०

धूत.

धूर्त=धूतारो.

धूतवुं, धूतावुं.

धूतारो.

धूतेलो, इ०

धूमा.

धूम=धूमावुं.

धूमावुं, धूमाववुं.

धूमी, धूमाडो.

धूमायलुं, इ०

धो, धोळ.

धाव्=धोवुं. (धो धातु

धोतीउं, धोतर, धोणी, धोबी, धोळुं, धोयलुं, इ०

जुओ. )

धोळारा, धोलाई.

नड.

नट्=नडवुं.

नडवुं, नडाववुं.

नड, नडतर.

नडेलुं, इ०

नभ, निभ.

निर्वह्=नभवुं.

नभवुं, निभावुं.

नभाव, निभाव.

नभेलुं, इ०

नाच.

नृत्=नाचवुं.

नाचवुं, नचाववुं.

नाच, नाचण.

नाचिलो, इ०

नाह.

स्ना=नाहवुं. प्रा०

नाहवण, नहावण, नाहणुं, नाहेलो, इ०

नाहेलो, इ०

नाहणं.

नवेणीउं.

नीसर.	निसृ=नीकळवुं.	नीसरवुं.	नीसरणी.	नीसरेलुं, ३०
नोतर.	निमंत्रण=नोतरं.	नोतरवुं.	नोतरं, नोतरियो.	नोतरेलुं, ३०
पक्रव, पाक.	=पकवुं.	पाकवुं, पक्रावुं.	पाक, पक्रवान, पोंक-ख, पक्रुं, पक्रुं, पक्रुं, पक्रुं.	पाक, पक्रवान, पोंक-ख, पक्रुं, पक्रुं, पक्रुं, पक्रुं, पा- क्रुं.
पखाळ.	पक्षल्=पखाळवुं.	पखाळवुं.	पखाल (देवस्थानने धो- डुं ते).	पखालेळुं.
पच.	पच्=पचवुं.	पचवुं, पचावुं.	पाचन, अपचो.	पचतुं, पाचक, ३०
पड.	पट्=पडवुं.	पडवुं, पाडवुं, पडावुं.	पडाव, पडापडी, पडती.	पडेलुं, पडतर, पडाउ, ३०
पढ.	पट्=पढवुं, भणवुं.	पढवुं, पडावुं.	पाठ, पाडो, पाठी, पाठक.	पडेली, ३०
परख.	परि + ईक्ष=परीक्ष = परखवुं.	परखवुं, पारखवुं, परखावुं.	पोरेख, परीख, पारखुं, पारख.	पारखेलुं, ३०
परण.	परि + नी=परीणय = परणवुं.	परणवुं, पणवुं, परणावुं.	पणतर, पणियत.	परणेलुं, ३०
पहेर.	परिहित, परि + आ उप- परणवुं.	पहेरवुं, पहेरावुं.	पहेरण, पहेरामणी, पहेरण.	पहेरेलुं, पहेरवानुं, ३०
पहोच.	प्राप्त =मळेलुं.	पहोचवुं, पहोचाडवुं.	पहोच.	पहोचेलुं, ३०
पाथर.	प्र + स्तु=पाथरुं.	पाथरुं, पथरावुं.	पाथरणुं, पथापी, पथारो, पाथरण.	पाथरेलुं, ३०

गू० मू० पाळ.	सं० भा० के० डा० पाल्=पाळबुं.	द्वि.यापद. पाळबुं.	नाम. पाल, पाळ, पालीओ, पा- रुणं, पालणुं, पालण, पाली, पाळी.	विशेषण.
पी.	पा=पीबुं.	पीबुं, पीवडावबुं.	पान.	पीधेलुं, इ०
पीगळ.	विगळ्=पीगळबुं.	पीगळबुं, पीगळबुं.	पीगाळनार.	पीगळेलुं, इ०
पीड.	पीड्=पीडबुं.	पीडबुं, पीडाबुं.	पीडा.	पीडक, पीडेलुं, इ०
पीमळ.	परिमल=मुगंध.	पीमळबुं.	पीमळ.	पीमळेलुं, इ०
पीरस.	परि + विष्=पीरस.	पीरसबुं, पीरसावबुं.	पीरसणुं, पीरसणीआ.	पीरसेलुं, इ०
पीस.	पिष्=दळबुं.	पीसबुं.	पीसणी.	पीसेलुं, इ०
पूछ.	पृछ्=पूछबुं.	पूछबुं, पूछावबुं.	पूछपाछ, पूछणी, पूछापूछ.	पूछेलुं, इ०
पूज.	पूज्=पूजबुं.	पूजबुं, पूजावबुं.	पूजा, पूजापो, पूजारो.	पूजेलुं, इ०
पूर.	पृ=पूरबुं.	पूरबुं, पुरावबुं, पूराबुं.	पूरवार, पूरवारी, पूर, पूरवणी.	पूरलुं, पूरुं, पूरुं.
पेस.	प्रविश्=पेसबुं.	पेसबुं, पेसाडबुं.	पेसनार, पेसारो.	पेठेलुं, इ०
पोकार.	प्रकुश्=पोकारबुं.	पोकारबुं, पोकराबुं.	पोक, पोकार.	पोकारेलुं, इ०
पोस, पोष.	पुष्=पोषबुं.	पोसबुं, पोसाबुं.	पोषण, पोसनार.	पोषक, पोसेलुं, इ०
फळ.	फल्=फळबुं.	फळबुं.	फल, फाल, फलाहार.	फलवत, फलद्रूप, इ०

फस.	पश्=बांधवुं.	फसवुं, फसाववुं, फांसवुं.	फांसा, फांसी, फांस, फां- सियो.	फांसियुं, फसेलुं, इ०
फाड.	स्फट्=फाडवुं.	फाडवुं, फडाववुं, फाटवुं, फटावुं.	फाड, फाट, फाडियुं, फां- टो, फटायो, फाटफूट, फाटाफाट.	फाटुं, फाटेल, इ०
फीण.	फेन्=फीण चडवुं.	फीणवुं, फीणाववुं.	फीण.	फीणेलुं, इ०
फूल.	फुल्ल=खीलवुं, फूलवुं.	फूलवुं, फूलाववुं, फूलववुं, फूलावुं.	फूल, फूलुं, फूलको, फूले- कुं, फूलडुं, फूलणजी, फोल्लो.	फूलेलुं, फूलेल, इ०
फोड.	स्फुट्=फोडवुं.	फोडवुं, फोडाववुं.	फोडनार.	फोडेलुं, इ०
फोल.	फुल्ल=फूलवुं.	फोलवुं.	फोल.	फोलेलुं, इ०
वगाड.	विघटनम्=वगाड.	वगाडवुं, वगाडवुं.	वगाड. [ वळतुं.	वगाडेलुं, वगाडेलुं.
वळ.	जळ=वळवुं.	वळवुं, वळवुं.	वळतण, वळतरा, वळापो,	वळीअल, इ०
बांध.	बांध=बांधवुं.	बांधवुं, बांधाववुं.	बांध, बांधो, बांधणी.	बांधेलुं, बांध्या, इ०
बीछा.	विस्तरणं=बीछानुं.	बीछावुं.	बीछानुं.	बीछावेलुं, इ०
बीड.	बेटनं=बीटो.	बीडवुं, बीडाववुं.	बीडो, बीडी.	बीडेलुं, इ०
बेश.	विश=पेसवुं.	बेशवुं, बेसाडवुं, बेसारवुं, भूनकाळ बेशुं.	बेसणी, बेसणुं, बेशक.	बेशतुं, इ०
बेस.			बेसामण, बेसामणुं.	

}



ग्र० मू०	सं० भा० के द्वा०	क्रियापदः	नामः	विशेषणः
बोल.	बल्ह = बोलवुं.	बोलवुं, बोलाववुं.	बोल, बोली, बोलबोल.	बोलकणुं, बोलुं, इ०
बोळ.	बुल् = बोळवुं.	बोळवुं, बोळावुं.	बोळावाडा, बोळाण.	बोळ, बोळियां, बोळिलुं.
भज.	भज् = भजवुं.	भजवुं, भजवुं.	भजन, भजनियो, भजनार, भजनियां.	भजनिक, भजेलुं, भजेल,
भण.	भण् = भणवुं.	भणवुं, भणाववुं.	भणतर, भणामण.	इ०
भम.	भम् = भमवुं.	भमवुं, भमाववुं, भंभेवुं,	भमर, भमरो, भमरडो, भ- मरी, भमरडी.	भमेल, इ० भमतुं, भमेल, इ०
भर.	भृ = भरवुं.	भरवुं, भराववुं, भरावुं.	भरणुं, भरण, भरणी, भरत, भरतल, भरतार, भरतियुं, भरतियो, भरती, भराव.	भर, भरपूर, भराउ, भरेलुं, भरतियो.

( २८ )

भस.	भष् = बोलवुं, भसवुं.	भसवुं, भसाववुं.	भसाभस.	भसतुं, इ०
भाग.	भंज् = भांगवुं.	भागवुं, भांगववुं, भांजवुं.	भाग, भाजणी, भागाकार, भांजगड, भांगण, भांगरो, भागार, भांग, भांजनार, भागि- यो, भाजक, भाज्य, भागती.	भागुं, भांगुर, भांगिलुं, भागरुं, भागलुं.
भाळ.	भल् = जोवुं.	भाळवुं, भाळववुं.	भाळ, भलामण, भालवणी.	भाळेलुं, इ०

भीख.	भिक्ष्=भीख मागवी.	भीखवुं.	भीख, भिक्षा, भीखारी.	भिक्षुक, भूखडु, भीखार,
भूक.	भुक्=भूकवुं.	भूकवुं.	भूकडो.	भूकतो.
भूज.	भृज्=भूजवुं.	भूजवुं, भूजावुं.	भूजनार, भाडभूजो.	भूजेलुं, इ०
भोक.	भूक्=भोकवुं.	भोकवुं, भोकावुं.	भोक.	भोकिलुं, इ०
मथ.	मथ्, मंथ्=वल्लेवुं, डहोल्लवुं.	मथवुं, मथावुं.	मथन.	मथेलुं, इ०
मर.	मृ=मरवुं.	मरवुं, मारवुं, मरावुं.	मार, मारामारी, मारो,	मरणियो, मारकणो, मा-
			मरण, मोत.	रेलुं.
मसळ.	मुस्=मसळवुं.	मसळवुं, मसळावुं.	मसळनार.	मसळेलुं.
मळ.	मिल्=भेगुं थवुं.	मळवुं, मेळवुं.	मळतर, मेळ, मळतियो,	मळतावडुं, इ०
			मेळवण, मेळावो, मेळो.	
माग.	मृग्=मागवुं.	मागवुं, मगावुं.	मागनार, मागणी, मागणुं,	मागवुं, मागणिया, मागेलुं.
			मागण, मागुं.	
मांज.	मृज्=मांजवुं.	मांजवुं, मांजावुं.	मंजन, मांजन.	मांजेलुं, इ०
माप.	माप्=मापवुं.	मापवुं, मपावुं.	माप, मपारो, मपामणी,	मापेलुं, इ०
			मापणी.	
मुशा.	मुह्=मुशावुं.	मुशावुं.	मुझण, मुझवण,	मुझारो. मुझायेलुं, इ०
मूक.	मुच्=मूकवुं.	मूकवुं, मूकावुं.	मुक्की, मूठो.	मुकेलुं, इ०

गु० म०	सं० भा० के डा०	क्रियापद.	नाम.	त्वशेषण.
मूँड.	मूँड् = मूँडवुं.	मूँडवुं, मूँडावुं.	मूँडण, मूँडीओ.	मूँडेलो-ली-न्ले.
योज.	युजे = योजवुं.	योजवुं, योजावुं.	योजना.	योजेलुं, इ०
खड.	खब् = भमवुं.	खडवुं, खडावुं.	खडाट, खरख, खडा- मण, खड.	खडेल, इ०
रंग.	रंज् = रंगवुं.	रंगवुं, रंगावुं.	रंग, रंगारो, रंगलो, रंगाई, रंगमणी.	रंगी, रंगीत, रंगीलुं, रंगेलुं.
रड.	रट् = रडवुं.	रडवुं, रडावुं.	रडारोळ, राड.	रडकणुं, रडियेल.
रम.	रम् = रमवुं.	रमवुं, रमाडवुं.	रमत, रमकडुं, राम.	रमतुं, रमतियाळ, रमणीय, रमणिक.
रस.	रसिते = रसेलुं.	रसवुं, रसावुं.	रसामण.	रसेलुं, इ०
राख.	रक्ष् = रक्षण करवुं.	राखवुं, रखावुं.	राखडी, राख, रखावट, रख- वाळ, रखावाळी, रखो, रखोपियो, रखोपुं, राख, रख्या, राखोडी.	राखेलुं, इ०
रांड.	रंडा = रंडिली.	रंडवुं, रंडावुं.	रांड, रांडीरांड, रांडवो.	रांडिली, रांडायली.
रांध.	रध् = रांधवुं.	रांधवुं, रांधावुं.	रांधणियुं, रांधणियो, रांधणुं, रांधमण, रांधवारो.	रांधेलुं, रांधुं, रांधायलुं.

रीज-स्य.

रंज्=रीञ्जवुं.

रीसा.

रिष्=रीसावुं.

रुठ.

ऋष्=रुठवुं.

रुंध.

रुध, रुंध=रुंधवुं.  
(गुंगळाववुं).

रैस.

रिश्=मारवुं.

रो.

रु=रोवुं. [=रोपवुं.]

रोप.

रुह् (प्रेरक रोपयति)

लख.

लिख्=लखवुं.

रीजवुं, रीञ्जववुं.

रीसावुं.

रुठवुं, रुठववुं.

रुंधवुं, रुंधाववुं.

रैसवुं.

रोवुं, रोवाववुं.

रोपवुं, रोपाववुं.

लखवुं, लखाववुं.

रीस, रंजन.

रीस, रीसामणां, रुसणुं.

रुठ.

रुंधण.

रैसनार.

रुदन, रुदन, राव.

रोपो, रोपणी.

लेख, लेखत, लेखामण,  
लेखाई, लेखण, लेखक,  
लेखुं.

रीसेलुं, इ०

रीसाळ, रीसामणुं.

रुठेलो, रुठ्यो.

रुंधायलुं, इ०

रैसेलुं, इ०

रोतुं, इ०

रोपेलुं, इ०

लेखेलुं, लेखेल.

लण.

लू(लुनाति)=काषवुं,  
लणवुं.

लाग.

लग्=लागवुं.

लांघ.

लंघ्=लांघवुं.

लीप.

लिप्=लीपवुं.

लुंट.

लुंट्=लुंटवुं.

लाणी (कापणी).

लणेळुं.

लागणी, लाग.

लांघण, लांघणुं, लांघा.

लेप, लीपण.

लुंट, लुंटाणे.

लगवुं, लागट, लागेलो, इ०

लांघिलो.

लीपेलुं, इ०

लुंटेळुं, इ०

गू० मू० ले.	सं० धा० के श० ला = लेवुं.	क्रियापद. लेवुं, लेवडाववुं.	नाम. लेहणुं, लेण, लेणदार, लेणदेण, लेहेणीआत.	विशेषण. लीधेलुं, इ०
	[ ट. ] लोट, आळो- वकास.	लोटवुं, आळोटवुं. वकासवुं.	लोटण, आळोटनार. वकाश.	लोटण, इ० वकाशेलुं, इ०
	वखाण. वखेर, वखेर. वगोव. वस. वर्त्त.	वखाणवुं, वखाणकरवां. वखेरवुं, वखेरवुं. वगोववुं, वगोववुं. वसवुं, वसववुं. वर्त्तवुं, वर्त्तववुं.	वखाण. वखेरनारं. वगोणुं. वसदा. वृत्ति, वर्त्तारो, वर्त्तणुक, वर्त्तन.	वखाणेलुं, इ० वखेरलुं, इ० वगोवेलुं, इ० वसलुं, इ० वर्त्तलुं, इ०
	वस. वहे.	वसवुं, वसववुं. वहवुं, वहवराववुं.	वस्ती, वास, निवास, आ- वास, प्रवास, उपवास, वसावुं, वसावो. वहेळो, वहेण, वाहन, वहेल, वहाण, वही- तरो, प्रवाह.	वास्ती, इ० वहेतुं, इ०

वळ.	वल्=वळवुं.	वळवुं, वाळवुं.	वळण, वळ.	वळेळुं, इ०
वळग.	लग्, विलग्=वळगवुं.	वळगवुं, वळगाडवुं.	वळगणी, वळगण, वळ-	वळगेलुं, इ०
वा.	वा=वावुं.	वावुं.	गाड.	
वांच.	वच्=वांचवुं.	वांचवुं, वंचावुं.	वा, वायरो.	वायेल, इ०
वाट.	वृत्=वाटवुं.	वाटवुं, वटावुं.	वंचन, वांचन.	वांचेलुं, इ०
वाव.	वप्=वाववुं.	वाववुं.	वाट (रस्तो).	वाटेलुं, इ०
वीघर.	वि + गुह्=ओगळवुं.	वीघरवुं, वीघारवुं.	वावणी, वावेतर.	वावेळुं, इ०
वीछळ.	प्रक्षालन=धोवुं.	वीछळवुं, वीछळावुं.	वघरो, वघार, विग्रह.	वीघरेळुं, इ०
वीज.	वीज्=वीजवुं.	वीजवुं.	वीछळनार.	वीछळेळुं, इ०
वीट.	वेणन=वीटो.	वीटवुं, वीटावुं.	वीजणो.	वीजेळुं, इ०
वीसर.	विस्मृ=वीसरवुं.	वीसरवुं, वीसारवुं.	वीटो.	वीटेळुं, इ०
वेच.	विक्री=वेचवुं.	वेचवुं, वेचावुं.	विस्मरण, विसार.	वीसारेळुं, इ०
			वेचाण, वेचामणी.	वेचाउ, वेचावुं, वेचाणियुं,
				वेचतुं.
वेठ.	वेष्टि=वेठ.	वेठवुं.	वेठ.	वेठियो, वेठियुं, वेठेलुं.
शीकार.	स्वीकार=अंगीकार.	शीकारवुं, शीकरावुं.	शकार.	शीकारेलुं, इ०
शीख.	शिक्ष=शीखवुं.	शीखवुं, शीखाडवुं,	शीखमण, शीखवणी,	शीखाउ, इ०
		शीखववुं.	शीख.	

गू० मू०  
संचर.  
संचर.  
सज.  
संभाळ.  
समार.  
समाव.

सं० आ० के डा०  
संचर=जवुं.  
संचर=एकहुं करवुं.  
सज्ज=सजवुं.  
संभृ=संभाळहुं.  
स्मयं=समारवुं.  
सम+आ+विश=समा-

विश=समाप्त  
करवो.

सहे.  
सळ.  
साचव.  
सांध.  
सांघड.  
सीच.  
सीस.  
सीव, शीव.

सह=सहेहुं.  
शट=सळवुं.  
संचय=एकहुं करवुं.  
संधा=सांधवुं.  
संपादन=मेळववुं ते.  
सिंच=छांटवुं.  
सिद्ध=पूरुं थवुं.  
सिंव=सीवुं.

क्रियापद.

संचरवुं.  
संचरवुं, संचारवुं.  
सजवुं.  
संभाळवुं.  
समारवुं, समराववुं.  
समाववुं.

नाम.

संचरनार.  
[चार.  
संचरई, संचरामण, सं-  
साज.  
संभाळ.  
समरामण.  
समावेश, समाप्त.

विशेषण.  
संचरहुं, इ०  
संचरावहुं, संचारहुं.  
सज, सजहुं.  
संभाळहुं, इ०  
समारहुं, इ०  
समावहुं, इ०

सहनता.

सळो.  
साचवणी, सचवामणी.  
सांध, सांधो, सांधण.  
सांघडनार.  
सीचण.  
शीवण-णी, सीवाई, सीव-  
डामण.

सहेलुं, सह्य.  
सळेलुं, इ०  
साचवेलुं, इ०  
सांधेलुं, इ०  
सांघडेलुं, इ०  
सीचेलुं, इ०  
सीसलुं, इ०  
सीवलुं, इ.

सुंघ.	सुंघवुं, सुंघाडवुं.	सुंघनार, सुंघाडनार.	सुंघेलुं, इ०
सूकव.	शुष्=सूकावुं.	सूकवणी.	सूकुं, इ०
सूज.	शोथ=सोजो.	सोजो.	सूजेलुं, इ०
सूझ.	सूच्=सूझवुं.	सूझ.	सूझेलुं, इ०
सूण.	श्रु=सोभिल्लवुं.	श्रवण, सूनावणी.	सूणेलुं, इ०
सूण.	शूनं=सूजेलुं.		सूणेलुं, इ०
सोसा.	शुष्=सोसावुं.	सोस.	सोसिलुं, इ०
हण.	हन्=हणवुं.	हाण, हांनि.	हणेलुं, इ०
हर.	हृ=हरवुं.	हरण.	हरल्ले, इ०
हरख.	हर्ष=हरखवुं.	हरख.	हरखेलुं, इ०
हस.	हस्=हसवुं.	हास, हांसी, हास्य, हसा-	हसवुं, इ०
		हस, उपहास.	
हीड	हिङ्=जवुं.	हीडछा, हीडण.	हीडेलुं, इ०

### पूरवणी.

योडांक क्रियापद फारसी शब्दोपरयी थयांछे तेमांनां जे सांभर्योछे ते नीचे लख्योछे:—

१ कबूलातपरयी कबूलवुं. २ खरीदीपरयी खरीदवुं. ३ गुजारेपरयी गुजारवुं, गुजरवुं. ४ गुमपरयी, गुमाववुं.



# साधारण परचुरण शब्दो.

पाठमां आमांना जे शब्द आवे ते शीखववा.

अकरांतियुं. संस्कृत. अतिक्रांत.  
अकल. अरबी.  
अकारत-ज. संस्कृत. अकार्य.  
अकीक. अरबी.  
अखतरो. अरबी. इस्तिरा=शोध.  
अखत्यार. अरबी. इस्तियार.  
अखाडो. सं. अक्षवाट. कसरत  
करवानी जग्या.  
अखात्रीज. सं. अक्षयतृतीया.  
अखोड, अखरोट. सं. अक्षोट-ड.  
अखोवन. सं. अक्षयवन.  
अगथियो. सं. अगास्ति.  
अगम. सं. अगम्य.  
अगमनिगम. सं. अगमनिर्गम.  
अगासि. सं. अवकाश, आकाश.  
अगियार. सं. एकादश.  
अघर. सं. अग्राह्य.  
अंगरखो-खुं. सं. अंगरक्षक.  
अचरज-त. सं. आश्चर्य.  
अच्छुं. सं. अच्छं.  
अजब, अजायब. अरबी.  
अजमायेस. फारसी. आजमाइस.  
अजमावबुं. फारसी. आजमुदन.

अजीतुं, अजीठवाड. सं. उच्छिष्ट  
=जमतां वधेलुं.  
अजीरण. सं. अजीर्ण.  
अंजीर. सं.  
अटारी. सं. अट्टालिका.  
अठवाडियुं. सं. अष्टवार.  
अडधुं. सं. अर्ध.  
अडाळी. सं. अट्टालिका.  
अणकूट. सं. अन्नकूट=अन्नो  
ढगलो.  
अणचिंतुं. सं. अचिन्त्य.  
अणवर. सं. अनुवर=वरनी पाछळ  
जनार.  
अणी. सं.  
अत्तर. अरबी. अतर, इतर.  
अतर, अत्रे. सं. अत्र.  
अथाक-ग. सं. अस्थाग.  
अदब, आदाब. अरबी.  
अदल. अरबी.  
अदलबदल. अदल बोलवामां बेव-  
डायलो. बदल. अरबी.  
अदा. अरबी.  
अदालत. अरबी.

अदावत. अरबी.  
 अदकुं. सं. अधिकम्.  
 अनामत. अरबी. अमानत.  
 अफवा. अरबी.  
 अफसोस. फारसी.  
 अफीण. सं. अफेनं, अहिफेनं, फा-  
 रसी. अप्प्यून.  
 अबधूत. सं. अबधूत.  
 अबनूस. फारसी. आबनस.  
 अबरक-ख. सं. अभ्रक.  
 अबील. अरबी. अबीर.  
 अमल. अरबी.  
 अमास. सं. अमावास्या.  
 अमीन. अरबी.  
 अमीर. अरबी.  
 अमुक. सं.  
 अंबाडी. फारसी. अंबारी.  
 अरक. सं. अर्क.  
 अरज. अरबी. अर्ज.  
 अरसो. अरबी. अर्सह.  
 अरे. संस्कृत.  
 अलवत. अरबी. अरवतह.  
 अलाको-खो. अरबी. इलाकह.  
 अलाहिदुं. अरबी. अलाहिदह.  
 अली. सं. आली=बहाली.  
 अवघड. सं. अव + घट.  
 अवजोग. सं. अवयोग.  
 अवरथा. सं. वृथा.  
 अवाज. फा. अवाझ.

अवास. सं. आवास.  
 अवेज, अवेजी. अ. इवझ.  
 अशरफी. अरबी.  
 अशराफ. अरबी.  
 अषाड, अखाड. आखाड जुओ.  
 अस्बाब. अरबी.  
 असमान. फा. आसमान.  
 असल. अरबी.  
 असील. अरबी.  
 अस्तर. सं. आस्तर. फारसी. अस्तर.  
 अस्वार. सं. अश्ववार.  
 अलसी. सं. अतसी.

आ.

अंकडो. सं. अंकुट.  
 आंगणुं. सं. अंगन.  
 आंख, आंख्य. सं. अक्षि.  
 आंच. सं. अर्चि.  
 आंतरडुं. सं. अन्नम्.  
 आंधळुं. सं. अन्ध.  
 आंबो. सं. आम्र.  
 आंसु. सं. अश्रु.  
 आइन. फा. आइने अकवरी=अक-  
 वरनो कायदो.  
 आंकडो. सं. अर्क.  
 आकळविकळ. सं. आकुल व्या-  
 कुल.  
 आकीन. अरबी. यकीन.  
 आखर. अरबी. आखिर.  
 आखाड. सं. आषाढ.  
 आखुं. सं. अक्षत.

અબૂનજી. ફારસી. અબૂન્દજી.  
 આગલ. સં. અગ્ર.  
 આગલો. સં. અર્ગલં = ડલાલો.  
 આધું. સં. અગ્રાહ્ય.  
 આજ. સં. અદ્ય.  
 આજમ. અ. આજમ.  
 આજાર. ફા. આજાર.  
 આજિજી. અ. આજિજી.  
 આજો. સં. આર્યક.  
 આતશ, આતશબાજી. ફારસી.  
 આતિશ, આતિશબાજી.  
 આદત. અરબી.  
 આદમી. અરબી.  
 આદર. સં.  
 આદું. સં. આર્દ્રકં.  
 આઠ. સં. અષ્ટ.  
 આઠેજામ. સં. અષ્ટયામ.  
 આહત. સં. ઋધ્ = વધવું. અર્દતિ.  
 આપણ. સં. આત્મન્. પ્રાકૃત, આપ્પા.  
 આફત. અરબી.  
 આફતાબ. ફારસી.  
 આફરીન. ફારસી.  
 આવખોરો. ફારસી.  
 આવદા. સં. આપદા.  
 આવદાગીરી. ફારસી. આફતાબગીર.  
 આવરુ. ફારસી.  
 આબાદ. }  
 આબાદાની. } ફારસી.  
 આબાદી. }

આવેહુવ. અરબી. હુવહુ.  
 આવેહવા, આવેહસ. ફારસી.  
 આમદાની. ફારસી. આમદની.  
 આમલી. સં. અમ્લિકા.  
 આયનો. ફા. આદના.  
 આરજૂ. ફારસી. આરઘૂ.  
 આરત. સં. આર્ત.  
 આરામ. સંસ્કૃત.  
 આરી. સં. આરા.  
 આલમ. અરબી.  
 આશક, માશૂક. અરબી. આશિક,  
 માશૂક.  
 આસો. સં. આશ્વિન.  
 આહીર. સં. આમીર.  
 આલસ. સં. આલસ્ય.  
 ઇ.  
 ઇંદું. સં. અંડ.  
 ઇકબાલ = નશીબ. અરબી.  
 ઇકરાર. અરબી.  
 ઇજ્જત. અરબી. ઇજ્જત.  
 ઇજ્જતઆસાર. ફારસી. ઇજ્જત-  
 આસાર.  
 ઇજન. ફારસી. ઇજન.  
 ઇજા. અરબી. ઇજ્ઞા.  
 ઇજાર. અરબી. ઇજ્ઞાર.  
 ઇજારો. ફારસી. ઇજારા.  
 ઇતબાર. અરબી.  
 ઇતર. સંસ્કૃત.

इतराजी. अरबी. गतेराजा.  
 इति. संस्कृत.  
 इतिफाक. अरबी.  
 इन्कार. अरबी.  
 इन्सान. अरबी.  
 इन्साफ. अ.  
 इनाम. अरबी.  
 इन्तिखाब. अरबी.  
 इन्तिजार. अरबी.  
 इवारत. अरबी.  
 इमलो. अरबी. अमला.  
 इमान. अरबी. ईमान.  
 इमारत. अरबी.  
 इरादो. फारसी. इरादा.  
 इलकाब. अरबी. अल्काब.  
 इलम. अ. इल्म.  
 इलाज. अरबी.  
 इशक, अरबी. इश्क.  
 इशारत. अरबी.  
 इसबगोल. फारसी. इस्पुगूल अथवा  
 इस्बूगूल=ऊंटीयुं जीरुं.

ई.

ईंधणुं. सं. ईंधनं.  
 ईंट. सं. इष्टिका.  
 ईद. अरबी.  
 ईस. सं. ईशा.

उ.

उजाणी. सं. औद्यानी. उद्यान=बाग.

उतराण. सं. उत्तरायण. उत्तर+  
 अयन. अय धा. जवुं.  
 उताबळुं. सं. उत्तूर्ण.  
 उदमात. सं. उन्माद.  
 उदरावो. सं. उद्देग.  
 उधै. सं. उद्देहिका.  
 उमदा. अरबी.  
 उमर. अरबी.  
 उमराव. अरबी. उमरा.

ऊ.

ऊंचुं. सं. उच्चं.  
 ऊंट. सं. उष्ट्र.  
 ऊंदुर. सं. उन्दुर.  
 ऊकरडो. सं. उत्कर.  
 ऊजड, सं. उज्झित.  
 ऊजळुं. सं. उज्ज्वल.  
 ऊजागरो. सं. 'उज्जागर; जागृ  
 धा. जागवुं.

ऊणुं. सं. ऊनं.  
 ऊधरस. सं. उध्वरस.  
 ऊन. सं. ऊर्णा.  
 ऊनालो. सं. उष्णकाल.  
 ऊभुं. सं. उत्तम्भन.  
 ऊमरो. सं. अम्बुर, उडुम्बर.

ए.

एकतुं. सं. एकत्र.  
 एकर. इंग्रेजी.  
 एजन. अ. ऐसन.

एठवाड. अजीठु जुओ.  
 एडी. सं. अंद्.  
 एव. अरबी. ऐव.  
 एहसान. अरबी.  
 एलची. तुर्की. वकील.  
 एलची-की, एलायची. सं. एला,  
 एलीका.

### ओ.

आच्छव. सं. उत्सव.  
 ओछाड. सं. अवच्छादन.  
 ओजार. अरबी. ओझार.  
 ओटलो. सं. आस्थल.  
 ओट. सं. ओष्ठ.  
 ओडकार. सं. उद्गार.  
 ओरत. अरबी. औरत.  
 ओरमाइ. सं. अपरमातृ.  
 ओलाद. अरबी. औलाद.  
 ओलीओ. अरबी. औलीआ.  
 ओशीकुं, ऊशीकुं. सं. उत्=उपर,  
 शीर्षक=माथुं. सं. उच्छीर्षक.  
 ओस. सं. अवश्याय=झाकळ.  
 ओमड. सं. औषध.  
 ओसार. सं. आस्तार.  
 ओळ. सं. आलि, आवलि.  
 ओळंभो. सं. अवलंबन.

### क.

कई, कईक. सं. किंचित्.  
 कंकु. सं. कुंकुम.

कंकोतरी. सं. कुंकुमपत्री.  
 कंगाल. सं. कंकाल.  
 ककडो. सं. खंडक.  
 कजा. अरबी. कज्ञा.  
 कजीओ. अरबी. कझिया.  
 कटाणुं. सं. कषायित.  
 कटार-री. सं. कटार.  
 कठण. सं. कठिन.  
 कडाई, कढा. सं. कटाह.  
 कणसलुं. सं. कणिश.  
 कणसारो. सं. कंसकार.  
 कद. अ.  
 कदर. अ.  
 कपडुं. सं. कर्पटं.  
 कपास. सं. कार्पास.  
 कपाळ. सं. कपाल.  
 कपूर. सं. कर्पूर.  
 कबजो. अ. कब्जा.  
 कबर. अ. कब्र.  
 कवाट. इ. कप्चेर्ड.  
 कवालो. अ. कवालाह्.  
 कबीलो. अ. कबीलह्.  
 कबूल. अ.  
 कम. फा.  
 कमबख्त. फा.  
 कमर. फा.  
 कमसुखन. फा. कमसुखुन=थोडा  
 बोलो.  
 कमाड. सं. कपाट.

कमान. फा.  
 कर. सं.=बेरो.  
 करकशा. सं. कर्कशः  
 करज. अ. कर्ष.  
 करम. सं. कृमी.  
 करवत. सं. करपत्र.  
 करशण. सं. कर्षण.  
 करार. अ.  
 करोड. सं. कोटी. सो लाख.  
 कलफ. अ.  
 कलम. सं. अने अ.  
 कलाल. सं. कल्पपाल.  
 कलिहार. सं. कृष्णसार.  
 कलेवर. सं.  
 कवाएत. अ. कवाइट.  
 कवात. सं. काथ.  
 कसब. अ. कशब. सोना रूपानो.  
 कसब. अ. हुनर.  
 कसम. अ.  
 कसर. अ. कख.  
 कसरत. अ.  
 कसुंबो. सं. कुसुंभ. रातो रंग.  
 कसूर. अ. कुसूर.  
 कस्तूरी. सं.  
 कस्त्रो. अ. कस्त्रह्.  
 कहडी. सं. कट्टर.  
 कां, केम. सं. किम्.  
 कांक्रो. सं. कंकर.  
 काख. सं. कक्षा.

कांग. सं. कंगु.  
 कांगरा. फा. कंगरा.  
 कागज, कागळ. फा. कागस.  
 कागडो. सं. काक.  
 कागदी. फा. कागशी.  
 काच. सं.  
 कांचळी. सं. कंचुकी.  
 काजळ. सं. कज्जल.  
 कांजी. सं. कांजिकं.  
 काजी. अ. काशी.  
 काट. सं. काष्ठ.  
 कांटो. सं. कंटकं.  
 काठी. सं. काष्ठ.  
 कातर, कातरा. सं. कर्तरी.  
 कादव. सं. कर्दम.  
 कांदो. सं. कन्द.  
 कान. सं. कर्ण.  
 कानून. अ.  
 काफर. अ. काफिर.  
 काफलो. अ. काफिलह्.  
 कांबळो. सं. कम्बल.  
 काबर, काबरु. सं. कर्बुर.  
 काबिल. अ.  
 काबू. अ.  
 कायदो. अ. काइदह्.  
 कायम. अ. काइम.  
 कायर. सं. कातर.  
 कायल. अ. काइल. मात करवुं.  
 कायली. अ. काहिल. मांदो.

कारकीर्दी. फा. कारकदगी.

कारकुन. फा.

कारखानुं. फा. कारखानह.

कारतग. सं. कार्तिक.

कारभार. फा. कारोबार.

कारीगर. सं. कार्यकर.

कांसुं. सं. कांस्य.

काळजुं. सं. कालेयं.

काळुं. सं. कालं.

किताब. अ.

कितो. सं. कितअह.

किनारो, किनारी. फारसी. किनारह.

किमियो. अ. किमीया.

किरमज. सं. कृमिजं.

किरायुं. अ. किरायह.

किश्त. फा. कुश्त. शैतरंजमां.

किस्त. अ. = हपतु.

किसमत. अ.

किस्सो. अ. किस्सह.

कीटुं, कीटी. सं. किट्ट.

कीडी. सं. कीटिका.

कीडो. सं. कीट.

कीनो. फा. कीनह.

कीमत. अ.

कुद्रत. अ.

कुंडाळुं. सं. कुंडलि.

कुप्पी. सं. कूपी.

कुमक. फा.

कुमळुं, कुंळुं. सं. कौमलं.

कुमास. अ.

कुरकुरीउं. सं. कुरकुर.

कुल. सं. कुल = एकटुं कखुं. अ.

कुल्ल.

कुवाडो. सं. कुठार.

कूकडो. सं. कुकुट.

कूकवो. सं. कुक्कण.

कूख. सं. कुक्षि.

कूच, कूजो. फा. कूसा

कूच. फा. = चालवुं.

कूंची. सं. कुंचिका.

कूचो. सं. कूर्चः.

कूंडी. सं. कुंडी.

कूतरो. सं. कुकुर.

कूवडो. सं. कुब्ज.

कूवो. सं. कूप.

केड. सं. कटि.

केद. अ. कैद.

केफ. फा. कैफ.

केफियत. अ. कैफियत.

केर. अ. कहर.

केवडो. सं. केतकः.

केशुडां. सं. किशुकः.

केळ. सं. कदली.

कोठ. सं. कपित्थ.

कोठो. सं. कोष्ठ.

कोढ. सं. कुष्ट.

कोणि. सं. कफोणि.

कोतर. सं. कोटर.

कोताई. फारसी. कोताही. कसर  
करवी ते.

कोदरा. सं. कोद्रव.

कोदाळो. सं. कुदालः.

कोपरियुं. सं. कूर्पर. कोणी.

कोम. अ. कौम.

कोयल. सं. कोकिला.

कोल. अ. कौल.

कोळियो. सं. कवल.

कौवत. अ. कुवत.

क्यारडो. सं. केदार.

क्यामत. अ. कियामत.

क्यास. अ. कियास.

ख.

खई. सं. क्षय.

खच्चर. सं. खेसर, खेचर.

खंजर. फारसी.

खजानो. अ. खजानह.

खजूर. सं. खज्जूर.

खट्. सं. षट्.

खडी. सं. खटी.

खत. अ. खत.

खतरो. अ. खतरह्.

खता. अ.

खबर. अ.

खबूतर. फा. कबूतर.

खभो. सं. स्कन्ध.

खमा. सं. क्षमा.

खरच. अ. खर्ज. फा. खर्च.

खरजबुं. सं. खर्जूः.

खराब. अ.

खरी. सं. क्षुर, खुर.

खरीद. फा.

खर्चुं. सं. खर्ज. खर्चुं जबुं ते.

खल. सं. खल.

खलक. अ. खल्क.

खलास. अ. = खाली थई जबुं ते.

खलीफ. अ. खलीफह्.

खलेल. अ. खलल.

खवास. अ.

खव्वीस. अ. खवीथ.

खस. सं.

खसखस. सं.

खसम. अ. खस्म.

खसलत. अ. खस्लत.

खळुं. सं. खलं. \*

खाएश. फा. खाहिश.

खाक, खाख. फा.

खाटली. सं. खट्टिका = ठाठडी.

खाटलो. सं. खट्टा.

खातर, खातरी. अ. खातिर, खा-

तिरी.

खांध. सं. स्कंध.

खानुं. फा. खानह्. स्थळवाचक.

खापरियुं. सं. खर्परी.

खामी. फा.

खामुखा. फा. खाह्मखाह्.

खार. सं. क्षार.



खालसा. अ. खालिसह.  
 खाली. अ.  
 खाविन्द. फा.  
 खास. अ. खास्त.  
 खासियत. अ.  
 खाळ. सं. खल.  
 खिजमत. अ.  
 खिताब. अ.  
 खिलत. अ. खिलअत.  
 खीलो, खीली. सं. कील, कीला,  
 खीला.  
 खीसुं. फा. कीसह.  
 खुडदो. फा. खुरदह.  
 खुद. फा.  
 खुदा. फा.  
 खुमारी. अ. खुमार.  
 खुशकी. फा.  
 खुशनुमा. फा.  
 खुशाली. खुश फा.+हाली अ.  
 खुशामत. फा. खुशामद.  
 खुशी. फा.  
 खून. फा.  
 खूप. सं. गुंफ=गुंथवुं.  
 खूबसुरत. खूब फा. अने सुरत अरबी.  
 खूबी. फा.  
 खूमचो. फा. ख्वान्चह.  
 खूरशी. अ. कुर्सी.  
 खेपियो. सं. क्षेपक.  
 खेम, सं. क्षेम.

खेरखाह. खैर अ.+खाह फा.  
 खेरसल्ला. अ. खरसला.  
 खेरात. अ. खैरात.  
 खेरियत. अ. खैरियत.  
 खेरीज. अ. खारिज.  
 खोगीर. फा.  
 खोजो. फा. ख्वाजह.  
 खोपरी. सं. खर्पर.  
 खोराक. फा. खुराक.  
 खोल. सं. खलः.  
 खोळियुं. सं. खल.  
 खोळो. सं. कोलः.  
 ख्याल. अ. खियाल.

ग.

गज. फा. गज्ञ.  
 गजब. अ. गझब.  
 गजल. अ. गझल.  
 गजवुं. सं. गुह्य.  
 गंज, गंजी. सं.  
 गंजीफो. फा. गंजीफह.  
 गधेडो. सं. गर्दभः.  
 गफलत. अ.  
 गर. सं. गर्भ.  
 गरक. अ. गर्क.  
 गरज. अ. गर्ज.  
 गरद. फा. गर्द.  
 गरम. सं. घर्म. फा. गर्म.  
 गरीब. अ.  
 गल. सं. गरल.

गलत. अ.

गलीच. अ. गलीझ.

गलेफ. अ. गिलाफ.

गळ्युं. सं. गुल्यः.

गाड. सं. गव्यूत.

गागर, गागेर. सं. गर्गरी.

गाजर. सं. गर्जर.

गाजवीज. सं. गर्जनविद्युत्.

गाडर. सं. गडुर.

गाडुं, गाडी, गाल्ली, गाडीत,

गाडीवान. सं. गांत्रि.

गाभ, गाभणी, गाभो. सं. गर्भ.

गाम, गामठी, गामडुं, गामडियुं.

सं. ग्राम.

गाय. सं. गौ, गो.

गारुडी. सं. गारुडिक.

गालीचो. फा. गालीचह्.

गाळ. सं. गालि.

गिबत. अ. गीबत.

गिरफतार. फा. गिरिफ्तार.

गिल्लो. फा. गिलह्.

गुंगणुं. फा. गुंग.

गुजरवुं. फा. गुझस्तन.

गुजरान. फा. गुझरान.

गुजारवुं. फा. गुझास्तन.

गुटको. सं. गुटिका.

गुदस्त. फा. गुझस्त.

गुनाह, गुनेहगार. फा. गुनह, गुन-  
हगार.

गुफा. सं. गुहा.

गुमाववुं. फा. गुम.

गुमास्तो. फा. गुमाश्ता.

गुलतान. फा. गलतान.

गुलबास. फा. गुलेअब्बास.

गुलमोहोर. फा. गुलेमुह.

गुलाब. फा. गुल उपरधी.

गुलाम. अ.

गुस्तो. अ. गुस्तह्.

गूगळ. सं. गुगुल.

गेब, गेबी. अ. गैब, गैबी.

गेरत. अ. गैरत.

गेरु. सं. गैरिक.

गोखरु. सं. गोक्षुर.

गोटलो, गोटली.

गोटी, गौटो, गोटिला. } सं. गुटिका.

गोठीओ. सं. गोष्ठी.

गोड, गड. सं. गंड.

गोफण. सं. गोफणा.

गोर. सं. गुरु.

गोरव. सं. गौरव.

गोरी, गोरुं. सं. गौर.

गोलंदाज. फा. गोलाअंदाझ.

गोसाई. सं. गोस्वामी.

गोळ. सं. गुल.

गोळी. सं. गुली. (ओसडभी).

गोळो, गोळी. सं. गोल.

घ.

घडं. सं. गोधूम.

घणुं. सं. घन.  
 घर. सं. गृह.  
 घरडो. सं. जरंडः.  
 घरण. सं. ग्रहण.  
 घूराक. सं. ग्राहक.  
 घरेणुं. सं. गहन.  
 घरोळी. सं. गृहालिका.  
 घा, घाव. सं. घात.  
 घाघरो. सं. घर्घर.  
 घाप्पी. सं. घूर्णि.  
 घाम. सं. घर्म.  
 घी. सं. घृत.  
 घूघरी. सं. घर्घरी.  
 घूड, घूवड. सं. घूक.  
 घेभर, घेबर. सं. घृतवर.  
 घेरो. सं. गभीर.  
 घेलुं. सं. ग्रथिल.  
 घो. सं. गोधा.  
 घौडो. सं. घोटक.

च.

चक. तुर्की. चिक.  
 चकरडी, चकरडुं, चकती, }  
 चाक, चकरी, चकमं- } सं. चक्र.  
 डल, चकचक, चक्की. }  
 चकलो. सं. चक्र.  
 चकलेदार. सं. चक्र. दार फा.  
 प्रत्यय.  
 चटणी. सं. चट्=भागवुं.  
 चटाइ. सं. कट.

चडवो. सं. चलुक.  
 चणा. सं. चणक.  
 चणियो, चोरणो, चौयणो. सं.  
 चलनी, चलनक.  
 चतुराई. सं. चातुर्थ.  
 चम्पर. सं. चमर.  
 चरखो. फा. चर्खे.  
 चरबी. फा. चर्बी.  
 चरु. सं.  
 चश्मा. फा. चश्मह.  
 चा. चीनाई. झा.  
 चाक. फा.  
 चाकर. फा. सं. चारक.  
 चांच. सं. चंचु.  
 चाडी, चाडीओ. सं. चाट, चाटु.  
 चादर. फा.  
 चापको, चाबक. फा. चाबुक.  
 चामडी, चामटुं, चाटुं, }  
 चामडुं, चामडीओ, } सं. चर्म.  
 चमार, चमडी. }  
 चार. सं. चत्वारः.  
 चारो, चौतरो, चबुतरो, चोरी,  
 चाचर. सं. चत्वर.  
 चीथरुं. सं. चीवर.  
 चूडो, चूड, चूडी, चूडेल. सं.  
 चूडा.  
 चूनो, चूरो, चूरण, चूरमुं, चूनी,  
 चूदडी. सं. चूर्ण.  
 चूलो. सं. चुलः.

चेलो. सं. चेटः.  
 चोक, चोकटुं, चोकडी, चोक्कडुं,  
 चोक्को, चोकिक्क. सं. चतुष्क.  
 चोपट, चोपडी, चोपडो, } सं. चतु-  
 चोपडुं, चोडुं. } षट.  
 चोपगां, चोपाई, } सं. चतुष्पद,  
 चोपाया, चोपां. } चतुष्पाद.  
 चोमासुं. सं. चातुर्मास.  
 चोरस. सं. चतुरस्र.  
 चोळी. सं. चोली.  
 चौदुं. सं. चतुर्वीट.

छ.

छ. सं. षट्.  
 छक. सं. चकित.  
 छछुंदर. सं. छुच्छुंदर.  
 छठ. सं. षष्ठी.  
 छत, छतुं. सं. सत.  
 छतरी, छत्तर. सं. छत्र.  
 छबी. अ. शबीह.  
 छरी, छरो. सं. छुरी.  
 छाणा. सं. छगण.  
 छानुं. सं. छान्न.  
 छाल, छाली, } सं. छली.  
 छोडुं. }  
 छोकरो. सं. शावकः.

ज.

जकात, अ. शकात.  
 जख. फा. शक=शरमानुं.  
 जखम. फा. शखम.

जगन. सं. यज्ञ.  
 जंग. फारसी.  
 जंगल. सं.  
 जंगाल. फा. संगार.  
 जडबं. सं. जंभ.  
 जणस, जनस. अ. जिन्स.  
 जतन. सं. यत्न.  
 जती. सं. यति.  
 जनानखानुं, } फारसी. जनानखा-  
 जनानो. } नह, जनानह.  
 जनाब. अ.  
 जबरूं. अ. जबर.  
 जबानी. फा. शबान.  
 जमीणुं. सं. यामी उपरधी.  
 जरब. फा. शर्व=धमकी.  
 जरीफ. अ. जरीब.  
 जरूर. अ. शरूर.  
 जलदी. फा. जल्दी.  
 जव. सं. यव.  
 जवखार. सं. यबखार.  
 जवाब. अ.  
 जश. सं. यश.  
 जहान. फा.  
 जहानम, अ. जहन्नम.  
 जळो. सं. जलूका.  
 जाई. सं. जाति.  
 जांगलो. इ. एंगल्स.  
 जांध. सं. जंधा.  
 जागीर. फा.

जाजरमान. सं. जाज्वल्यमान.  
 जात. सं. जाति.  
 जांबु. सं. जम्बु.  
 जामदार. फा.  
 जामीन, जमान. अ. जामिन, जमान.  
 जामो. फा. जामह.  
 जायफळ. सं. जातिफलं.  
 जावंत्री. सं. जातीपत्री.  
 जासूद. अ. जासूस.  
 जाहेर. अ. झहिर.  
 जाहोजलाली, अ. जाहोजलाल.  
 जाळ. सं. जाल.  
 जिन्दगी. फा. सिंदगी.  
 जियाफत. अ. शियाफत.  
 जिलो. अ. सिलअह.  
 जीकर. अ. शिक.  
 जीद. अ. सिद्द.  
 जीभ. सं. जिब्हा.  
 जीरं. सं. जीरकं.  
 जुजवी, जुज. अ. जुझवी, जुझ.  
 जुदो. फा. जुदा.  
 जुमले, जुमलो. अ. जुम्लह.  
 जुमो. अ. झिम्ममह.  
 जुलाब. फा. जुल्लाब.  
 जुल्फा. फा. झुल्फ.  
 जुवान. सं. युवान्.  
 जुस्तो. अ. जोश.  
 जू. सं. यूका.  
 जूई. सं. यूथी.

जूनुं. सं. जीर्ण.  
 जूलम. अ. झुल्म.  
 जुबुं, जुवारी, जुगारी. सं. द्यूत.  
 जेठ. सं. ज्येष्ठ.  
 जेर. फा. झेर.  
 जेल. झेजेजी.  
 जोग. सं. योग, योग्य.  
 जोत. सं. ज्योतिः.  
 जोतर. सं. योत्र.  
 जोवन. सं. यौवन.  
 जोर. फा. झोर.

झ.

झट. सं. झटिति.  
 झले. अ. जला.  
 झवेर. अ. जवहर.  
 झाड, झाडी. सं. झाटः, झटिः.  
 झाळ. सं. ज्वाला=आंच.  
 झेर. फा. झह.

ट.

टकोरो. सं. टंकार.  
 टंकशाळ. सं. टड्डुशाला.  
 टांक. सं. टंक.  
 टिप्पण. सं. टिप्पनी.  
 टीटोडी. सं. टिट्टिभ.  
 टीलुं. सं. तिलकं.  
 टुंकारो. सं. तंकार.

ठ.

ठड्डो. सं. टड्डरी.

ठलियो. सं. अष्टीलिका.

ठाकोर, ठाकोरजी,

ठकराणी, ठकर,

ठकरात, ठकराई,

ठाकरडो.

सं. ठकुर.

ठाम. सं. स्थान.

ठावको. सं. स्थावक.

ड.

डकाळ, दुकाळ. सं. दुष्काल.

डाकण. सं. डाकिनी.

डाघो. फा. दाग.

डाभ. सं. दर्भ.

डाली. सं. डलक. छाब, रकाबी.

डेहली, डेलुं. सं. देहली.

डोळी. सं. दोली.

ढ.

ढाल. सं.

ढीलुं. सं. शिथिल.

ढुंकडुं. सं. ढौक=पासे आवडुं.

ढौंग. सं. दंभ.

ढोर. सं. धुर्य.

ढोल. सं.

त.

तकतो. फा. तख्तह्.

तकरार. अ. तक्रार.

तकलदी. अ. तकलीदी.

तकसीर. अ.

तकादो. अ. तकादा.

ताकियो. फा. तक्रियह्.

तख्त. फा.

तंग. फा.

तगारुं. फा. तगारह्.

तगावी. अ. तकावी.

तजवीज. अ. तजवीझ.

तणखलुं. सं. तृण.

तदवीर. अ.

तनदुरस्ती. फा. तन्दुरुस्ती.

तपसील. अ. तफसील.

तपास. अ. तफहहुस.

तफावत. अ. तफावुत.

तन्नीअत. अ.

तबेलो. अ. तबीलह्.

तमाम. अ.

तमाचो. फा. तुमाचह्.

तमाशो. अ. तमाशा.

तम्बूरो. तुर्की. तम्बूरा.

तम्बोळ. सं. ताम्बूल.

तम्मर. सं. तिमिर.

तरकारी. सं.

तरजुमो. अ. तर्जुमह्.

तरफ. अ. तर्फ.

तरस. सं. तृषा.

तरवार. सं. तरवारि, तलवारण.

तल. सं. तिल.

तलब-प. अ. तलब.

तलाक. अ.

तलास. अ. बलास.

तवंगर. फा.

तबारीख. अ.

तसु. अ. तसूज.

तहकुब. अ. तबकुफ.

तहनामुं. फा. तयनामा. तय. अ.  
नामा. फा.

तळाव. सं. तडाग.

तळियुं, तळी, } सं. तल.  
तळेटी, तळाई. }

ताक, तराक. सं. तर्कु.

ताकुं. अ. ताकह.

ताजगी, ताजुं. फा. ताझगी, ताझह.

ताजबुं. फा. तराझू.

ताजाकलम. फा. ताझकलम.

ताजुब. अ. तअज्जुब.

ताड. सं. ताल.

तांबुं. सं. ताम्र.

ताबूत. अ.

ताबेदार. अ. ताबे. अ. दार. फा.

प्रत्यय.

तार. सं.

तारीख. अ.

तारीफ. अ.

तालुको. अ. तअल्लुका.

तालेम. फा. तालीम.

तालेवंत, तालेवर, ताले. अ. मंद.

फा. ताले. अ. वर. फा.

तावीज. अ. तअवीझ.

तासक. अ. तश्क.

तासीर. अ.

तासुं. अ. तासा.

ताळबुं. सं. तालू.

ताळी. सं. ताल.

ताळुं. सं. तालकं.

तीखुं. सं. तिकं.

तीज. सं. तृतीया.

तीतर. सं. तित्तिर.

तीर. फा.

तुं. सं. त्वम्.

तुकम. फा. तुष्म.

तुंबडी. सं. तुम्बिका.

तुरत. सं. त्वरित.

तुवर. सं. तुवरी.

तुराई. सं. तूरी.

तुरुं. सं. तुवर.

तेजाब. फा. तेझाब.

तेनात. अ. तईनात.

तेल. सं. तैल.

तैयार. अ.

तोछडुं. सं. तुच्छ.

तोप. तुर्की.

तोफा. अ. तुहफह.

तोफान. अ. तुफान.

तोबा. अ. तौबह.

तोरो. अ. तुरह.

तोशाखानुं. फा. तोशखाना.

तोहमत. अ. तुहमत.

व.

थर.सं. स्तर. स्तृ भा.

थळ. सं. स्थल.

थान. सं. स्तन.

थोडुं. सं. स्तोक्म्. प्रा. थुक्म्.  
द.

दगदगो. फा. दगदगह.

दगलबाज, दगो. फा. दगलबाझ,  
दगा.

दफतर. फा. दफ्तर.

दम. फा.

दरकार. फा.

दरखास. फा. दर्खास्त.

दरघा. फा. दर्गाह.

दरजी. फा. दरझी.

दरजो. अ. दरजह.

दरद. फा. दर्द.

दरबार. फा. दर्बार.

दरमायो. फा. दर्माहा.

दरमियान. फा. दर्मियान.

दरवाजो. फा. दर्वाझह.

दरवान. फा. दर्वान.

दरवेश. फा. दर्वेश.

दरिआफ. फा. दर्याफ्त.

दरियो. फा. दर्या.

दरो. सं. दूर्वा.

दलील. अ.

दसकत. फा. दस्तखत.

दस्त. फा.

दस्तावेज. फा. दस्तआवेज.

दस्तूर. फा.

दहीं. सं. दधि.

दळदर. सं. दरिद्र.

दाखल. अ. दाखिल.

दाडम. सं. दाडिम, डालिम.

दाढ. सं. दाढा.

दाढा. सं. दाढिका.

दाणो. फा. दानह.

दातरडुं. सं. दांच.

दांत. सं. दंत.

दाखर. सं. ददु=दराज.

दाद. फा.

दानो. फा. दाना.

दाबडी, दाबडो, दामलो—ली. अ.

दब्बह.

दारु. फा.

दावो. अ. दाअवा.

दासी.\* सं.

दाळ. सं. दल.

दिएर. सं. देवर.

दिबाचो. फा. दीबाचह.

दिल. फा.

दिलगीर. फा.

दिवान. फा.

\* गुजराती शब्दोर्मा स होय तेमां ह के य मळवार्थी तालु श थायळे. जेम्हे जेसो, जेशी, मासी, माझी, पीरसां, पीरझुं. परंतु शुद्ध संस्कृत शब्दोर्ने ए नियम लागू पडतो नथी.



दीवाल. फा. दीवार.  
 दुकान. अ. दुकान.  
 दुनिया. अ. दुन्या.  
 दुरस्त. फा. दुरुस्त.  
 दुवा. अ. दुआह.  
 दुश्मन. फा.  
 दुशालो. फा. दोशालह.  
 दूध. सं. दुग्ध.  
 दूबळुं. सं. दुर्बल.  
 दूरबीन. फा.  
 देदार. फा. दीदार.  
 देवदार. सं. देवदारु.  
 देवल. सं. देवालय.  
 देहेशत. अ. दहशत.  
 दोजख. फा. दोझख.  
 दोरी. दोरडुं. सं. दोरक.  
 दोलत. अ. दौलत.  
 दोस्तदार. फा.

ध.

धजा. सं. ध्वजा.  
 धणी. सं. धनी.  
 धंधुरो. सं. धनूर.  
 धान. सं. धान्य.  
 धूळ. सं. धूलि.

न.

नकल. अ. नक़.  
 नकशो. अ. नक्शह.  
 नकीब. अ.

नखरा. अ. नखरह.  
 नखोद. सं. निषूद.  
 नगद-दी. अ. नक़द=रोकड.  
 नगीन. फा.  
 नजदीक. फा. नसदीक.  
 नजर, नजरकेद, अ. नज़्ज़, नज़्ज़-  
 केद.  
 नजलो. अ. नजलह.  
 नजिस. अ.  
 नठारुं. सं. नष्ट.  
 नठोर. सं. निष्ठुर.  
 नणन्द. सं. ननांद.  
 नथी. सं. न+अस्ति=नास्ति.  
 नप्फट. सं. निस्त्रप. अ. नफर.  
 नफो. अ. नफअ.  
 नबळुं. सं. निर्बल.  
 नमार. सं. नीवार.  
 नमूनो. फा. नमूनह.  
 नरम. फा. नर्म.  
 नवराश. सं. निवृत्ति.  
 नवरुं. सं. निवृत्त.  
 नवाब. अ. नव्वाब.  
 नवीसन्दो. फा. नवीसिंदह.  
 नवुं. सं. नवं.  
 नस. सं. नससा.  
 नसियत. अ. नसीहत.  
 नसीब. अरबी.  
 नस्तर. फारसी. नीस्तर.  
 नहर, नहेर. अ. नह.

नळी. } सं. नलिका.  
 नळीउं, नाळ.  
 नाक. सं. नक्र.  
 नाखुदा. फा.  
 नाखुश. फा.  
 नागुं. सं. नमं.  
 नाजर. अ. नाझिर.  
 नाजुक. फा. नाझुक.  
 नाणुं. सं. नाणकं.  
 नात. सं. नाति.  
 नादार. फा.  
 नादान. फा.  
 नापीक. सं. नापित.  
 नाकरमानी. फा. नाफमानी.  
 नाबूद. फा.  
 नामदार. फा.  
 नामवर. फा.  
 नायब. अ. नायिब.  
 नारंगी. सं. नारंग.  
 नासूर. अ.  
 निघा. फा.  
 निरख. फा. निख.  
 निशान. फा.  
 निस्वत. अ.  
 निसासो. सं. निश्वासः.  
 नीम. सं. नियम.  
 नीमे. फा. नीमा.  
 नुकसान. अ. नुकसान.  
 नूर. अ.

नेक. फा.  
 नेण. सं. नयन.  
 नेह. सं. खेह.  
 नोक. फा.  
 नोकर. फा. नौकर.  
 नोम. सं. नवमी.  
 नोळियो. सं. नकुल.  
 प.  
 पखवाडियुं. सं. पक्षवार.  
 पखाल. सं. पयःखल.  
 पग. सं. पद, पाद.  
 पछी. सं. पश्चात्.  
 पंजाब. फा. पंज ( पांच ) + आब.  
 पंजौ. फा. = पंजह.  
 पडछायो. सं. प्रतिछाया.  
 पडोशी. सं. प्रतिवासी.  
 पतीज. सं. प्रतीत, प्रत्यय.  
 पत्तो. सं. पत्रक.  
 पत्थर. सं. प्रस्तर.  
 पंदर. सं. पंचदश.  
 पनो. सं. परिणाह.  
 पर. फा. पीछां.  
 परगणुं. फा. पर्गना.  
 परनाळ. सं. प्रणालिका.  
 परव. सं. प्रपा. = मुसाफरोने पाणी  
 पावानी जग्या.  
 परवरशी. फा. पर्वरिशी.  
 परवा. फा. पर्वा.  
 परवानो. फा. पर्वानह.

परबाळुं. सं. प्रवाल.  
 परसेवो. सं. प्रसेद.  
 परहेज. फा. पर्हेज.  
 पराणे. सं. प्रायेण.  
 परेणो. सं. प्राहुण, प्राघुण.  
 परार. सं. परारि.  
 पराळ. सं. पलाल.  
 पलक. सं. पल.  
 पलंग. सं. पर्यंक, पल्यंक.  
 पलटण. फ्रेंच. बटालीओ.  
 पलाण. सं. पल्यान्.  
 पसंद. फा.  
 पस्तावो. सं. पश्चात्ताप.  
 पहेरो. सं. प्रहर. फा. पहर.  
 पहोर. सं. प्रहर.  
 पहेरेगीर. फा. पहरगीर.  
 पळियां. सं. पलित.  
 फळी. सं. पालिका.  
 पांख. सं. पक्ष.  
 पांगळुं. सं. पंगु.  
 पांजरुं. सं. पिंजर.  
 पा. सं. पाद.  
 पाखर. सं. प्रक्षर.  
 पाखंड. सं. पार्षड.  
 पाजी. फा.  
 पाटो ( लूगडाने ). सं. पट्टः.  
 पाणी. सं. पानीयं.  
 पादर. सं. पद्म.  
 पादशाह. फा.

पान. सं. पर्ण.  
 पानो. सं. प्रबल.  
 पापड. सं. पर्पट.  
 पायगा. फा.  
 पायजामो. फा. पायजामड.  
 पारसमणी सं. स्पर्शमणि.  
 पारेवुं सं. पारावत.  
 पारो. सं. पारद.  
 पालव. सं. पल्लव.  
 पावडी. सं. पादुका.  
 पासे. सं. पार्श्व.  
 पासो. सं. पाशक.  
 पीछ. सं. पिच्छ.  
 पीठ. पूतुं. सं. पृष्ठ.  
 पीठी. सं. पिष्टं. लोट.  
 पीप. पोर्तु. पीपा. पाणी भरवानुं.  
 पुस्त. फा.  
 पुराणी. सं. पौराणिक.  
 पुस्तो. फा. पुस्तक.  
 पूछडुं. सं. पुच्छ.  
 पूजाराधे. सं. पूजाराध्य.  
 पूंजी, पूंजो. सं. पुंज.  
 पून. सं. पुण्य.  
 पूनेम. सं. पूर्णिमा.  
 पूमडुं. सं. पुम्बा.  
 पेगम्बर. फा. पैगंबर.  
 पेच. फा.  
 पेजार. फा. पैसार.  
 पेडो. सं. पिंड.

पेदास. फा. पैदाइश.  
 पेलवान. फा. प्हेलवान.  
 पेशवा. फा. पेश्वा. पेश्वा = आगळ.  
 पेशाब. फा.  
 पेशो. फा. पेशह्.  
 पेस्तर. फा. पेश्तर.  
 पोइश. सं. पश्य.  
 पोढलुं-ला-ली. सं. पोढलिका.  
 पोलाद. फा. बौलाद.  
 पोशाक. फा.  
 पोळ. सं. प्रतौली.  
 पोळी. सं. पोलिका.  
 प्याज. फा.  
 प्यादो. फा. प्यादह्.  
 प्यालो. फा. प्यालह्.  
 प्रगळ. सं. प्रगल्भ.

फ.

फक्त. अ. फकत.  
 फकीर. अ.  
 फजेती. अ. फझीहती.  
 फटकडी. सं. स्कटी.  
 फडनवीस. फा. फर्दनवीस. फर्द.  
 अ. नवीस. फा.  
 फणस. सं. पनस.  
 फतेह. अ. फतह.  
 फना. अ.  
 फरक. अ. फर्क.  
 फरज. फा. फर्ज.  
 फरजन. फा. फर्जन्द.

फरद. अ. फर्द.  
 फरमान. फा. फर्मान.  
 फरसबंदी. फा. फर्सबंदी. फर्सी. अ.  
 बंदी. फा.  
 फरसी. सं. परशु.  
 फरास. अ. फर्साश.  
 फराळ. सं. फलाहार.  
 फर्याद. फा.  
 फरेब. फा.  
 फरेस्तो. फा. फरिश्तह्.  
 फलंग. सं. प्लवन. प्लब् धा.  
 फलाणुं. अ. फुलान.  
 फस. अ. फस्द.  
 फसैल. अ. फस्ल.  
 फागण. सं. फाल्गुन.  
 फाजल. अ. फाजिल.  
 फानस. फा. फानूस.  
 फाम. अ. फह्म.  
 फायदो. अ. फायदह्.  
 फारक. अ. फारिग.  
 फारगती. अ. फारिगखती.  
 फिकर. अ. फिक.  
 फिदा. अ.  
 फिरंगी. फांक उपरथी.  
 फिसाद. अ. फसाद.  
 फुदनो. फा. फुदीना.  
 फुरजो. अ. फुर्जह्.  
 फुरसद. अ. फुर्सेत.  
 फेण. सं. फणा.

फेफसां. सं. फुफुस.  
फरिस्त. अ. फिहिस्त.  
फेल. अ. फिअल.  
फोज. अ. फौज.  
फोफळ. सं. पूगफल.

ब.

बकरो. सं. बर्करः.  
बकाल. अ. बकाल.  
बक्षी. फा. बख्शी.  
बक्षिसं. फा. बख्शिश.  
बखतर. फा. बकृतर.  
बखील. अ.  
बख्त. फा.  
बगलो. सं. बक.  
बगासुं. सं. विकास.  
बगीचो. फा. बागीचह.  
बच्चुं. बच्चो. सं. बत्त.  
बजार. फा. बाझार.  
बंड. सं. खंडन.  
बंद. फा.  
बंदी. फा.  
बंदीखानुं. फा. बंदीखानह.  
बंदो. फा. बंदह.  
बंदोबस्त. फा.  
बरकत. अ.  
बरखास. फा. बख्खास्त.  
बरतरफ. फा. बरतर्फ. बर. फा. तर्फ अ.  
बरदास्त. फा.  
बरफ, बरफी. फा. बर्फ, बर्फी.

बरबाद. फा. बर्बाद.  
बराबर. फा.  
बलके. फा. बल्के.  
बला. अ.  
बस. फा.  
बळद. सं. बलीबई.  
बहादुर. फा.  
बहार. फा. = खीलवुं.  
बहाल. फा. ब. फा. हाल. अ.  
बाग. फा.  
बाजी. फा. बाझी.  
बाजीगर. फा. बाझीगर.  
बाजू. फा. बाझू.  
बाजुबंध. सं. बाहुबंध.  
बाजे. अ. बाझे.  
बातल. अ. बातिल.  
बाद. फा.  
बाब. अ.  
बाबत. फा.  
बामदाद. फा. बाम्दाद.  
बार ( बंदूकनो ). फा.  
बार. सं. द्वादश.  
बारणुं. सं. बार.  
बार्कस. फा. बार्कश.  
बारगीर. फा. बार्गीर.  
बारदान. फारसी. बार्दान.  
बारनशी. फा. बारानबीसी.  
बारीक. फा.  
बिन. = दीकरो. अ.

बियावान. फा.  
 बिलकुल. अ.  
 बिलोर. फा. बिलौर.  
 बी, बीयुं. सं. बीजं.  
 बीमार. फा.  
 बुजरग. फा. बुझुर्ग.  
 बुनियात. फा. बुन्याद.  
 बुलाख. अ. बुलाक.  
 बैत. फा. बैत.  
 बेन. सं. भगिनी.  
 बैरुं. सं. बाधिर.  
 बेलाशक. अ. बिलाशक.  
 बेवकूफ. अ. बेवुकूफ. बे. फा. वुकूफ. अ.  
 बेश. फा.  
 बेहेस्त. फा. बहिस्त.  
 बैरी, बैरुं, बायडी. सं. भार्या.  
 बो. फा.  
 बोखार. अ. बुखार.  
 बोरडी. सं. बदरी.  
 ब्यान. फा. बयान.

भ.

भट्टी. सं. भृष्टि.  
 भंडार. सं. भांडागार.  
 भतरीजो. सं. भ्रातृज.  
 अभूत-ती. सं. विभूति.  
 भांग. सं. भंगा.  
 भांड. सं. भंड.  
 भांडु. सं. बंधु.  
 भांय. सं. भूमि.

भाई. सं. भ्रातृ.  
 भाएग. सं. भाग्य.  
 भाड. सं. भ्राष्ट्रः.  
 भाडुं. सं. भाटकं.  
 भाणो, भाणेज. सं. भागिनेय-यी.  
 भात. सं. भक्त=रांधेला चोखा.  
 भालो. सं. भल.  
 भींत. सं. भित्ति.  
 भील. सं. भिल.  
 भूख. सं. बुभुक्षा. भुज् धातु.  
 भूंड. सं. भूदार.  
 भैस. सं. महिषी.  
 भोजाई. सं. भ्रातृजाया.

• म.

मखमल. फा. मखमल.  
 मग. सं. मुद्र.  
 मगजी. फा. मन्जी.  
 मगदलिया. सं. मुद्गर.  
 मगदूर. अ. मक्दूर.  
 मगन. सं. मय.  
 मगरूर, मगरूब. अ. मगरूर.  
 मच्छर. सं. मत्सर.  
 मंछा. सं. मनीषा.  
 मजकूर. अ. मझकूर.  
 मजबूत. अ. मझबूत.  
 मजमुदार. अ. मजमु. अ. दार.  
 फा. प्रत्यय.  
 मजल, मंजल. अ. मंजिल.  
 मजहब. अ. मझहब.

मजाक. अ. मझाह. हिं. मझाख.  
 मजीठ. सं. मंजिष्ठ.  
 मजूर. अ. मझदूर.  
 मंजूर. अ. मंझूर.  
 मता. अ. मताअ.  
 मतुं. सं. मर्त.  
 मथालुं, मथोडुं. माथुं जुओ.  
 मदत, मदद. अ. मदद.  
 मनसूबो. अ. मन्सूबह.  
 मना. अ. मनआ.  
 मनाई. अ. मनही.  
 मनारो. अ. मिनारह.  
 मफ्त. फा. मुफ्त.  
 मरज. अ. मर्झ.  
 मरजाद. सं. मर्याद.  
 मरजी. अ. मर्झी.  
 मरद. फा. मर्द.  
 मरतबो. अ. मरतबह.  
 मरामत. अ. मरंमत.  
 मरी. सं. मरीच.  
 मल. सं. मल्ल.  
 मलम. फा. मर्हम.  
 मलीदो. फा. मालीदह.  
 मश.=वानुं. सं. मिष.  
 मशक. फा. मश्क.  
 मशगूल. अ. मशगूल.  
 मशरू. अ. मश्रूअ.  
 मशहूर. अ. मशहूर.  
 मशाल. अ. मशअल.

मश्करी. अ. मश्करी.  
 मसनद. अ. मस्नद.  
 मसलहत. अ. मस्लिहत.  
 मसाण. सं. श्मसान.  
 मसालो. अ. मसालिह.  
 मसीद. अ. मस्जिद.  
 मस्तान, मस्ती. फा. मस्त.  
 महकूब. अ. मौकूफ.  
 महाल. अ.  
 महावत. सं. महामात्र.  
 महिनो. फा. माह्यानह.  
 मा. सं. मातु.  
 मांकडुं. सं. मर्केट.  
 मांकण. सं. मत्कुण.  
 माखी. सं. माक्षिका.  
 माग. सं. मार्ग.  
 मांचो. सं. मंच.  
 माछलुं, माछली. सं. मत्स्य.  
 मांजर. सं. मार्जार.=बिलाडी.  
 मांजर. सं. मंजरी.  
 माजी. अ. माझी.  
 माझम. अ. मुअझम=मानवंत.  
 माझून=घेन चडे तेवो खावानो  
 पाक.  
 माटी, मटोडी. सं. मृत्तिका.  
 मांटी, माटी, माटीडो. सं. मंतु.  
 माणस. सं. मनुष्य.  
 माणेक. सं. माणिक्य.  
 मातबर. अ. मुअतबर.

माधुं. सं. मस्तं.  
 मांदगी. फा.  
 मादा. फा.  
 मांदुं. सं. मंद.  
 माफ. अ. मुआफ.  
 माफक. अ. मुआफिक.  
 मामलत. अ. मुआमलत.  
 मामूल. अ. मअमूल.  
 मामो, मामी, मामेरूं. सं. मामक.  
 मारफत. अ. मअरिफत.  
 मारवाड. सं. मरूपाट.  
 मालिक. अ.  
 मालमता. अ.  
 मालण. सं. मालिनी.  
 मालूम. अ. मअलूम.  
 माशूक. अ. मअशूक.  
 मासलो. अ. मसअलह.  
 मासो. सं. माषः=तोल.  
 माहित. अ. माहियत.  
 माहे. फा. माहि.  
 माहेर. अ. माहिर.  
 मिजलस. अ. मजिलस.  
 मिजबानी. फा. मेझबानी.  
 मिजाज. अ. मिझाज.  
 मिजान. अ. मीझान.  
 मिनारो. अ. मिनारह.  
 मिरजा. फा. मिर्जा.  
 मिलकत. अ.  
 मिसरी. अ. मिस्री.

मिसल. अ. मिसल.  
 मिसाल. अ.  
 मीनाकारी. फा.  
 मुकरदमा. अ. मुकदमह.  
 मुकरर. अ. मुकरर.  
 मुकादम. अ. मुकदम.  
 मुकाबलो. अ. मुकाबलह.  
 मुकाम. अ.  
 मुख्तेसर. फा. मुख्तसर.  
 मुख्तयार. फा. मुख्तयार.  
 मुडदुं. सं. मृतकं.  
 मुतालिक. अ. मुतअलिक.  
 मुत्सदी. अ. मुतसदी.  
 मुदत. अ. मुदत.  
 मुदाम. अ.  
 मुद्दो. अ. मुद्दा.  
 मुनशी. अ. मुन्शी.  
 मुनसफ, मुनसिफ. अ. मुन्सिफ.  
 मुनीम. अ. मुनीब.  
 मुबारक. अ.  
 मुरब्बी. अ.  
 मुरब्बो. अ. मुरब्बा.  
 मुरवत. अ. मुरुवत.  
 मुलतवी. अ. मुल्तवी.  
 मुलाकात. अ.  
 मुलाम. अ. मुलाइम.  
 मुल्ला. अ. मुल्ला.  
 मुश्केल. अ. मुश्किल.



मुसलमान. अ. मुस्लिमान. मस्लिम.

अ. मान. फा. प्रत्यय.

मुसळुं. सं. मुसलः.

मुसाफरी. अ. मुसाफिरी.

मूंजी. अ. मूंझी.

मृगट. सं. मुकुट.

मृगुं. सं. मृकं.

मृजत्र. अ. मृजिब.

मृठ. सं. मुष्टि.

मृतर. सं. मृत्र.

मृळ. सं. मूल.

मंज. फा. मेझ.

मेढो. सं. मेषः.

मेदान. अ. मैदान.

मेल. सं. मल.

मेवो. फा. मेवह.

मेह. सं. मेघ.

मेहेताब. फा. महताब.

मेहेमान. फा. मिहमान.

मेहेर. फा. मिह.

मेहेरबानी. फा. मिहबानी.

मेहेराब. अ. मिहराब.

मेहेल. अ. महल.

मेहेसूल. अ. महसूल.

मैयत. अ. मैयित.

मौ, म्हो. सं. मुख.

मोकूफ. अ. मौकूफ.

मोगरी. सं. मुद्गर=हयोडी.

मोगरा. सं. मुकुर. प्रा. मुगगारो.

मोघम. अ. मुब्हम.

मोघुं. सं. महार्घ.

मोज. अ. मौज.

मोजां. फा. मोझह्. पहेरबानां.

मोजां. अ. मौज. दरियानां.

मोजूद. अ. मौजूद.

मोजे. अ. मौझअ.

मोत. अ. मौत.

मोती. सं. मौक्तिक.

मोम. फा.

मोर. सं. मयूर.

मोरचो. फा. मोर्चह्.

मोरली. सं. मुरली.

मोलवी. अ. मौल्वी.

मोसल. अ. मुहस्सिल.

मोहबत. फा. महब्बत.

मोहोर. फा. मुन्ह=नाणुं.

मोहरम अ. मुहर्रम.

मोहोरुं. फा. मुहरह्.

य.

या. फा.

याद. फा.

याने. फा. यअनी.

यार. फा.

याळ. फा. अयाल.

र.

रकम. अ. रक्म.

रकाबी. अ. रिकाबी.

रगत. सं. रक्त.

रंगरेज. फा. रंगेश.

रंगीन. फा.

रजक. अ. रिझक.

रत. सं. ऋतु.

रतल अ.

रती. सं. रक्तिका.

रद. अ. रद्द.

रन्धो. फा. रंदह.

रफु. अ.

रमळ. अ. रमल.

रमूज. अ. रमूझ.

रवानगी. फा.

रवेस. फा. रविश.

रवैयो. फा. रवैयह.

रसी, रास. सं. रश्मि.

रस्तो. फा. रास्तह.

राई. सं. राजिका.

राखस. सं. राक्षस.

राजी, राजीनामुं. अ. राज्ञी, राज्ञी-

नामह. राज्ञी अ. नामह फा.

राणी. सं. राजी.

रात. सं. रात्रि.

रातब. अ. रातिब.

रातुं. सं. रक्तं.

रान. सं. अरण्य.

रास्त. फा.

राह, राहदारी. फा.

रिवाज. अ.

रुख. सं. ऋक्ष.

रुवां. सं. रोमन्.

रुश्चत. अ.

रुबरू. फा. रुवरू.

रुमाल. फा.

रुह. अ. = आत्मा.

रेखतो. फा. रेखतह.

रेच. सं. रेचनं.

रेजो. फा. रेझह.

रेंट. सं. अरघट्ट.

रेण—न. सं. रजनी.

रेफ. सं. (०)

रेशम. फा.

रोज. फा. रोझ.

रोमक. फा.

रोब. अ. रुअब.

रोशनाई. फा. रोभाई.

• ल.

लखपति. सं. लक्षपति.

लगन. सं. लग्न.

लंगर. फा.

लगाम. फा.

लवाजम. अ. लवाझिम.

लवाद. अ. लवाझ.

लश्कर. फा.

लाकडी. सं. लगुडिका.

लाख. सं. लाक्षा.

लाख. सं. लक्ष. = सो हजार.

लांग. सं. लंक. एक प्रकारनुं धान्य.

लाज. सं. लज्जा.

लाडु. सं. लडुकं.  
 लांबु. सं. लेब.  
 लायक. अ. लाइक.  
 लाल. फा.  
 लालच. सं. लालसा.  
 लावो. सं. लाभ.  
 लाल. सं. लाला.  
 लूंगी. फा.  
 लूण. सं. लवण.  
 लेजर. अ. लड्डसत.  
 लेजो. अ. लहसुह.  
 लेवास. अ. लिवास.  
 लोहडुं, लोदुं. सं. लोहक.

व.

वइद. वेद. सं. वैद्य.  
 वकरो. सं. विक्रय.  
 वकील, वकालत. अ. वकील,  
 विकालत.  
 वकूफ. अ. वुकूफ.  
 वकर. अ. वकर.  
 वखत. अ. वक्त.  
 वखा, वाखो. अ. वाकिअह.  
 वखाण. सं. व्याख्यान.  
 वखूदुं, वखूदुं. सं. विसृष्ट.  
 वगर. अ. वगैर.  
 वगैरे. अ. वगैरह.  
 वजन. अ. वझन.  
 वजीर. अ. वझीर.  
 वड. सं. वट.

वडां. सं. वडा.  
 वडील. सं. वृद्ध.  
 वंडो. सं. वरंडः.  
 वणज. सं. वाणिज्य.  
 वतन. अ.  
 वतीपात. सं. व्यतीपात.  
 वंत्याक. सं. वृंताक.  
 वदा, वदाई, विदाय. अ. वदाअ.  
 वफादार. अ. वफा. अ. दार फा.  
 प्रत्यय.  
 वरक-ख. अ. वर्क.  
 वरत. सं. व्रत.  
 वरत. सं. वरत्रा.=चामडानी पटी.  
 वरवुं. सं. विरूपं.  
 वरस. सं. वर्ष.  
 वलंदो. हालंडई उपरथी.  
 वलदे. अ. वलदि.  
 वसवसो. अ. वस्वसह.  
 वसीयत. अ.  
 वसीलो. अ. वसीलह.  
 वमूल. अ. वुमूल.  
 वहाण. सं. वहिनी.  
 वहाणुं. सं. विभातं.  
 वहालुं. सं. वल्लभं.  
 बहु. सं. वधू.  
 वहेम. अ. वहम.  
 वहेवार. सं. व्यवहार.  
 वा. सं. वायु.  
 वांक. सं. वक्र.

वाक्केफ. अ. वाक्किफ.  
 वाघ. सं. व्याघ्र.  
 वाघरी. सं. वागुरिक.  
 वाछरडुं, वाछरूं. सं. वत्स.  
 वाजबी. अ. वाजिबी.  
 वाजुं. सं. वाद्य.  
 वांझणी. सं. वन्झ्या.  
 वांटो. सं. वंट.  
 वाडी. सं. वाटिका.  
 वांढो. सं. वंढः.  
 वाणियो. सं. वणिज्.  
 वाणी. सं. वाणि.  
 वात. सं. वार्ता.  
 वांदर. सं. वानर.  
 वान. सं. वर्ण.  
 वाम. सं. व्याम.=माप.  
 वामणुं. सं. वामन.  
 वायज. अ. वाइझ.  
 वायदो. अ. वाइदह.  
 वारत. अ. वारित.  
 वारो. सं. वारः.  
 वाल. सं. वातल. खावाना.  
 वाल. सं. वल, तोल.  
 वाली. अ.  
 वांस. सं. वंश.  
 वांसळी. सं. वांशिका.  
 वांसलो. सं. वासिः.  
 वांसो. सं. वंशः.  
 विख. सं. विष.

विजळी. सं. विद्युत्.  
 विटंबणा. सं. विडंबना.  
 विलायत. अ.  
 विवाह. सं.  
 विषे. सं. विषये.  
 विसामो. सं. विश्राम.  
 वेंगण. सं. वंगन.  
 वेंत. सं. वितस्मि.  
 वेपार. सं. व्यापार.  
 वेर. सं. वैर.  
 वेरागी. \*सं. वैरागी.  
 वेलण. सं. वलन.  
 वेलो. सं. वली.  
 वेळु. सं. वालुका.

श.

शखस. अ. शखस.  
 शंखणी. सं. शखिनी.  
 शपत. सं. शपथ.  
 शब. सं. शव.  
 शरम. फा. शर्म.  
 शराप. सं. शाप.  
 शराब. अ.  
 शरीक. अ.  
 शरु, शुरु. अ. शुरुअ.  
 शरे. अ. शरअ.  
 शाकण. सं. शाकिनी.  
 शाक. सं.  
 शादी. फा.  
 शाबाश. फा.

शामिल. अ.

शाल. सं. शालि. = डांगर.

शाल. फा.

शाह. फा.

शाहेदी. अ. शाहिद.

शाहेर. अ. साइर.

शिकस्त. फा.

शिकार. फा.

शिखंड. सं. शिखरिणी.

शिगडुं. सं. शृंग.

शियल. सं. शिथिल.

शियळ. सं. शील.

शियाळ. सं. शृगाल.

शियाळो. सं. शीतकालः.

शिर. सं.

शीकुं. सं. शिक्यं.

शीरो. फा. शीरह.

शीष. सं. शीर्ष.

शीसो. फा. शीशह.

शीळो. सं. शल्यः. एक जातनुं प्राणी.

शुकन, सुकन. सं. शकुन.

शुमार. फा. •

शेखीदार. फा. शेख. अ. दार. फा.

प्रत्यय.

शेज. सं. शम्पा.

शेठ. सं. श्रेष्ठ.

शेतरंज. फा. शत्रंज. सं. चतुरंग.

शेतरंजी. फा. शत्रंजी.

शेतान. अ. शैतान.

शेतुर. अ. शहृत.

शेर. फा. = बाघ.

शेरी. शेरडो. सं. शरणि.

शेवाळ. सं. शेवाल.

शेहेजोरी. फा. शहशोरी.

शेहेनशाह. फा. शहन्शाह.

शेहेर. फा. शह.

शेहे. फा. शह.

शेख. अ. शौख.

शोर. फा.

श्रीफल. सं. श्रीफल.

स.

संवत. सं. संवत्सर.

सइ. सं. सौचि.

सखत. फा. सख्त. सं. सक्त.

सखावत. अ.

सखुन. फा. सुखुन.

सगडी, शगडी. सं. शकटी.

संगीन. फा.

संगेमर्जर. फा.

सज. सं. सज्ज.

सजा. फा. सज्ञा.

सजात. सं. मुजात, सजात.

संजोग. सं. संयोग.

सडक. सं. सरक.

सणगार. सं. शृंगार.

सत. सं. सत्.

सतजुग. सं. सत्ययुग.

सतम. फा. सितम्.  
 सतर. अ. सत्र.  
 सतार. फा. सितार.  
 सतारो. फा. सितारह्.  
 सदरहु. } अ. सद्, सदुद्.  
 सदर. }  
 सदी. अ.  
 सधाम सं. स्वधाम.  
 सन. अ.  
 सनद. अ.  
 सनेपात. सं. सन्निपात.  
 सफर. अ. सफ्र.  
 सफई. अ.  
 सफेत. फा. सुफैद. सं. श्वेत.  
 सबक. अ.  
 सबजी. फा. सबझी.  
 सबब. अ.  
 सबर, सबुर. अ. सन्न.  
 सम, कसम. अ. कस्म.  
 समण. सं. शमन.  
 समणुं, शमणुं. सं. स्वप्न.  
 समशेर. फा. समशेर.  
 समसान. सं. श्मशान.  
 समीसांज. सं. सार्यसमय.  
 समुं. सं. सम्यक्.  
 समेत. सं.  
 समेई, समेदान. अ. शमअ, शमअ-  
 दान. शमअ. अ. दान. फा. प्रत्यय.  
 सरखुं. सं. सदृश.

सरजोरी. फा. सझोरी.  
 सरंजाम. फा.  
 सरत. सं. स्मृति.  
 सरदी. फा. सदी. सं. शरद्.  
 सरनशीन. फा. सनिशीन.  
 सरनामुं. फा. शर्नामह्.  
 सरपाव. फा. शरेपाव.  
 सरबत. अ. शर्बत.  
 सरभरा. फा. सर्बराह्.  
 सरवस्व. सं. सर्वस्व.  
 सरसब. सं. सर्वप.  
 सरहद. फा. सहद. सर. फा. हद. अ.  
 सराण. सं. शान.  
 सरफ. अ. सर्गफ.  
 सरियाम. अ. शारिआम.  
 सलंग. सं. संलग्न.  
 सलाम. अ. . .  
 सलामत. अ.  
 सलामी अ.  
 सलाह. अ.  
 सलाट. सं. शिलाकुट्ट.  
 सलूक. अ.  
 सवा. सं. सपाद.  
 सवाद. सं. स्वाद.  
 सवाल. अ. सुवाल.  
 सवार. फा. सुवार.  
 ससरो. सं. श्वशुर.  
 ससलुं. सं. शशक.  
 सही. अ. महीह.

मळी, मळकडी. सं. शलाका.  
 मळेखमा. सं. श्लेष्मा.  
 साई. सं. स्वामी.  
 सांकडुं. सं. संकट.  
 सांकळ. सं. शृंग्वला.  
 सांज. सं. संध्या.  
 सांड-ढ. सं. पंड.  
 सांडशी. सं. संदेशः.  
 सांधो. सं. संधि.  
 सांक्लुं. सं. शंब.  
 साकर. सं. शर्करा.  
 साख. सं. साक्ष्य.  
 साग. सं. शाक.  
 सांचुं. सं. सत्यं.  
 साज. सं. मञ्ज.  
 साजन. सं. मञ्जन.  
 साजिंदा. फा. साभिदह.  
 साजीखार. सं. साजिकाक्षार.  
 साजुं. सं. मञ्ज.  
 साटुं, मट्टो. सं. सट् आपडुं.  
 साठ. सं. षष्टि.  
 साडा. सं. सार्द्ध.  
 साडी. सं. साटि.  
 साणुं, शाणुं. सं. स्वप्न.  
 सात. सं. सप्त.  
 सातु. सं. सकु.  
 साथिओ. सं. स्वस्तिक.  
 साद. सं. शब्द.  
 सादं. फा. सादह.

सान. अ. शान.  
 साप. सं. सर्प.  
 सापण. सं. सर्पिणी.  
 साफ. अ.  
 सावर. सं. शम्बर.  
 साबित. अ.  
 साबु. अ. शाबून.  
 सामत-द. सं. सामन्त.  
 सामळुं. सं. श्याम.  
 सामान. फा.  
 सामुं. सं. सन्मुख.  
 सामो. सं. श्यामक. प्रा. सामओ.  
 सायर. सं. सागर.  
 सारंगी. सं.  
 सारवान. फा. सार्वान.  
 साल. फा. माल=वरस. सं. शल्य.  
 खाटलानुं.  
 सालम. अ. सालब.  
 सालस. अ. सर्लीस.  
 साव. सं. सर्व.  
 सावकुं. सं. सापन्त्यं.  
 सावज. सं. श्वापद.  
 सास. सं. श्वास.  
 सामू. सं. श्वश्रू.  
 साहाय. सं. सहाय्य.  
 साहुडी, शाहुडी. सं. शलकी.  
 साहेब. अ. साहिब.  
 साळबी. सं. शालिक.  
 साळी. सं. श्याली.

साळो. सं. श्यालः

सिकालिगर. अ. सेकलग. सैकल.

अ. गर. फा. प्रत्यय.

सिक्को. अ. सिक्कह्.

सितारो. फा. सितारह्.

सिपाई. फा. सिपाही.

सिफारस. फा. सिफारिश्.

सिबंदी. फा. सिबंदी.

सिरपेच. फा. सिर्पेच.

सिरस्तेदार } फा. सिरस्तह्दार.

सिरस्तो. } सिरस्तह्.

सिलेदार. फा. सलाह्दार.

सिवाय. अ.

सीनो. फा. सीनह्.

सीम. सं. सीमा.

सीरी. फा. शीरीनी.

सीसुं. सं. सीसं.

सुकान. अ. सुकान.

मुखड. सं. श्रीखंड.

मुद. शुद. सं. मुदि.

मुन्नत. अ.

मुरई. सं. मुरा.

मुरंग. सं. मुरंगा.

मुरमा. फा. मुर्मह्.

मुरवाळ. अ.

मुखी. फा.

मुलतान. अ.

मुलूक. अ.

मुस्ती. फा.

मुंठ. सं. मुंठि.

मुंड-ढ. सं. मुंडा.

मूतर, मूतळी. सं. सूत्र.

मूतार. सं. सूत्रधार.

मून. सं. शून्य.

मूनकार. सं. शून्यकार.

मूपडुं. सं. शूर्प.

मूबेदार. अ. मूबह्दार. मूबह् अ.

दार. फा. प्रत्यय.

मूबो. अ. मूबह्.

मूर. सं. \*स्वर.

मूर. सं. शौर्य.

मूरत. फा. = चहेरो.

मूळ. सं. शूल.

सेंथी. सं. सीमन्त.

सेर, सेहेल. अ. सैर.

सो. सं. शत. . .

सोईयाणी, सइयाणी. सं. साविका.

सोगन. फा. सौगंद.

सोगात. फा. सौगात.

सोदागर. फा. सौदागर.

सोदो. फा. सोदा = माल.

सोनुं. सं. सुवर्ण.

सोबत. अ. सुह्बत.

सोभाग. सं. सौभाग्य.

सोमल. फा. मुंबुल.

सोय. सं. सूचि.

सोवासण. सं. मुवासिनी.

सोहाग. सं. सौभाग्य.



सोळ. सं. षोडश.

ह.

हक. अ. हक्क.

हकारं. सं. हकार.

हकीम. अ.

हकूमत. अ. हुकूमत.

हंगामो. फा. हंगाम.

हज. अ. हज्ज.

हजरत. अ. हिज्र.

हज्जाम. अ. हज्जाम.

हजार. फा. हशार.

हजीरो. अ. हशीरह्.

हजूर. अ. हुझूर.

हडताल. सं. हरिताल.

हथेली. सं. हस्ततल.

हद. अ. हद्द.

हपतो. फा. हफ्तह्.

हबसी. अ. हब्शी.

हमणा. सं. अधुना.

हमाम. अ. हम्माम.

हमाल. अ. हम्माल.

हमी. अ. हामी.

हमेल. अ. हमाइल.

हमेश. फा. हमेशह्.

हयात. अ.

हर. फा.

हरगीज-स. फा. हर्गीज.

हरडे. सं. हरीतकी.

हरण. सं. हरिण.

हरदम. फा. हर्दम.

हरफ. अ. हर्फ.

हरराज. अ. हर्राज.

हरस. सं. अर्श.

हराड, अराड. सं. अष्टादश.

हराम. अ. हर्राम.

हरियाळुं. सं. हरित.

हरीफ. अ.

हरोल. तुर्की. हरावल.

हलक. अ. हल्कह्.

हलकारो. फा. हर्कारह्.

हलवो. अ. हल्वा.

हलाक. अ.

हलाल. अ.

हवा. फा.

हवाई. फा.

हवाडो. सं. आहाव.

हवाल. अ. अह्वाल.

हवेली. अ.

हसद. अ.

हांडी, हांल्ली. सं. हंडिका, हंडी.

हांसल. अ. हासिल.

हाक. सं. हक्क.

हाकम, हाकेम. अ. हाकिम.

हाजर. अ. हाझिर.

हाट. सं. हट्ट.

हाडकुं. सं. हड्ड.

हाथ. सं. हस्त.

हाथणी. सं. हस्तिनी.

हाथी. सं. हस्ती.

हाम. अ. हामी.

हाल. अ.

हालत. अ.

हालमस्त. हाल. अ. मस्त. फा.

हिकमत. अ. हिकमत.

हिकायत. अ.

हिंग. सं. हिंगु.

हिंगलोक. सं. हिंगूल.

हिजरी. अ. हिज्री.

हिंडोळा. सं. हिन्दोल.

हिम्मत. अ.

हिमायत. अ.

हिसान. अ.

हिस्सो. अ. हिस्सह.

हीक. सं. हिका.

हीण. सं. हीन.

हीरो. सं. हीरं.

हुं. सं. अहम्.

हुंडी. सं. हुंडिका.

हुनुं. सं. उष्ण.

हुजत. अ. हुज्जत.

हुनर. फा.

हुरमत. अ. हुर्मत.

हूकम. अ. हुक्म.

हेड. सं. हडि.

हेडकी. सं. हेका.

हेबक. अ. हैबत.

हेमक. अ. अद्मक. = गांडो.

हेरान. अ. हैरान.

हेवान. अ. हैवान

हेवाल. अ. अहवाल.

हैयुं. सं. हृदय.

होज. अ. हौज.

होठ. सं. ओष्ठ.

होडी. सं. होड.

होदो. अ. उहदुह.

होश. फा.

होशियार. फा.

होळी. सं. होलिका.

समाप्त.



